

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Gašper Hladnik

Terorizem kot oblika organiziranega ekonomskega kriminala

Diplomsko delo

Ljubljana, junij 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Gašper Hladnik

Mentor: doc. dr. Iztok Prezelj

Terorizem kot oblika organiziranega ekonomskega kriminala

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Zahvala

Mentorju doc. dr. Iztoku Prezlju se zahvaljujem za ves trud pomoč in razumevanje pri nastajanju diplomske naloge.

Hvala tudi moji družini za vso vzpodbudo podporo in trud, ki so mi ga namenili skozi celotno obdobje študija.

Terorizem kot oblika organizirane gospodarske kriminalitete ali ekonomskega kriminala

Terorizem kot oblika organiziranega ekonomskega kriminala bega vsakogar, ki se s tem področjem ne ukvarja profesionalno. Težava se pojavi tedaj, ko hočemo definirati terorizem ali pojav organizirane gospodarske kriminalitete. Vprašanje je namreč sledeče: ali sploh obstaja razlika med ekonomskim organiziranim kriminalom in terorizmom? Sam namreč menim, da razlika obstaja, vendar je le politološke in ne toliko stvarne narave. Moja naloga temelji na dokazovanju, da terorizem kot dejavnost lahko uporablja iste metode pridobivanja denarja in sredstev kot organizirani kriminal. To ga uvršča v eno izmed oblik oz. izpeljank organiziranega ekonomskega kriminala. V ta okvir spada nezakonito trgovanje z orožjem, nezakonito trgovanje z mamili, pranje umazanega denarja, računalniški kriminal, prostitucija in pornografija, nezakonito priseljevanje, terorizem in kraja umetnin, ustvarjanje slavnatih podjetij in še bi lahko naštevali. Nezakonit je zato, ker so dobički pridobljeni po poteh, ki jih vlade in pravosodni organi preganjajo. Ni ekonomskega kriminala brez izrecnega pravnega pravila, ki ga definira delikventno oziroma nezaželeno vedenje.

Ključne besede: organizirani ekonomski kriminal, terorizem.

Terrorism as a form of organized economic crime

The biggest problem every laic has with researching terrorism as a form of organized economical crime is with definitions. First, with the definition of terrorism, and secondly with definition of organized economic crime. Is there are difference between organized crime and terrorism? I think there is, but it is more of political nature than anything else. My dissertation is formed on assumption that terrorism uses same forms of financing and funds as organized crime. This puts it among other forms of organized economic crime. Organized crime has many forms: illegal drug and arms trafficking, money laundering, computer crime, prostitution, pornography, terrorism, art stealing, illegal migrations and more. They are illegal because they are prosecuted from governments or other judicial institutions. There is no economic crime without a legal rule that defines it as prohibited or unwanted behavior.

Key words: organized economic crime, terrorism.

Kazalo:

Seznam kratic:	6
1 Uvod	7
2 Primeri povezav organiziranega ekonomskega kriminala in terorizma	12
2.1 Al Kaida in z njo povezane skupine	12
2.2 Primer Sierra Leone	14
2.3 Sistem haval	15
2.4 Povezovanje terorizma z velikimi krajami	18
2.5 Al Kaida v Evropi	19
2.6 Preprodaja mamil in financiranje terorizma	21
2.7 Afganistan	21
2.8 Kolumbija	22
3 Financiranje terorizma in državljanske vojne	23
3.1 Združeni arabski emirati	24
Zato so posamezne države po napadih na ZDA 11. 9. zahtevale in dosegle določene standarde in vzpostavile nove mehanizme, ki bi v večji meri preprečevali tovrstne dogodke	26
3.2 Al Kaida in financiranje terorizma	26
3.3 Savdska Arabija in BiH	28
4 Organizacije za boj proti financiranju terorizma v svetu	29
5 Zakonodaja z področja pranja denarja in financiranja terorizma v Sloveniji	33
5.1. Splošno o pranju denarja in financiranju terorizma	33
6 Zaključek	36
Literatura	39

Kazalo slik:

Slika 2.1: Oglas o poslovanju Havale	17
Slika 2.2: Shema povezav znotraj Havale	18

Seznam kratic:

NATO: North Atlantic Treaty Organization / Severno atlantsko zavezništvo

IRO: Islamic Relief Organization / Islamska organizacija za pomoč

IIRO: International Islamic Relief Organization / Mednarodna islamska organizacija za pomoč

UAE: United Arab Emirates / Združeni arabski emirati

RUF: Revolutionary United Front / Revolucionarna združena fronta

FARC: Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia / Revolucionarne oborožene sile Kolumbije

PLO: Palestine Liberation Organization / Palestinsko osvobodilno gibanje

ZPPDFT: Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma

1 Uvod

V diplomskem delu bom poizkusil poiskati povezavo med terorizmom in ekonomskim organiziranim kriminalom. Ker gre za dva izjemno obsežna pojma, se bom predvsem osredotočil na primere iz prakse, kjer so bili ljudje in dejavniki, ki spodbujajo katerega koli izmed zgoraj omenjenih pojavov, povezani bodisi v dejavnost kriminala ali pa je med razvojem prepovedanega pridobivanja denarja prišlo do zločina, ki prinaša dobičke. Gre namreč za organiziran zločin, ki ga lahko razdelimo na: nezakonito trgovanje z orožjem, nezakonito trgovanje z mamili, pranje umazanega denarja, računalniški kriminal, prostitucijo in pornografijo, nezakonito priseljevanje, terorizem in krajo umetnin. Toda vsa ta posamezna področja se med seboj prepletajo in prekrivajo eno z drugim. Le malokatera kriminalna združba se namreč ukvarja s samo eno izmed zgoraj naštetih dejavnosti. V osrčju naloge bom poizkusil na primerih najti, kdaj ta dejavnost prerase iz zgolj organiziranega kriminala v dejansko teroristično dejavnost. Terorizem kot »obrt« prav tako potrebuje sredstva za svoje delovanje. Ker gre za dejavnost, ki jo preganjajo pravosodje in svetovne vlade ter kopica mednarodnih organizacij, mora ta svoja sredstva poiskati na prej omenjene načine. Zato bom navedel kar nekaj primerov, v katerih se preko korupcije in dejavnosti pranja denarja prelivajo sredstva, ki so prvotno namenjena za obnovo, pomoč ali humanitarne naloge, neposredno v roke teroristov. V prvem delu naloge bom zato na kratko opredelil terorizem in organizirano ekonomsko kriminaliteto, ki je le ena izmed oblik širšega sistema, ki nosi naslov organizirani kriminal. V drugem delu, ki mu bom namenil največ prostora, bom našteval in navajal razne primere, v katerih so pridobivali sredstva in denar na nelegalen način, te pa so prelivali na račune terorističnih skupin kot finančno pomoč ali pa so z njimi kupovali sredstva in material za opravljanje raznih nalog širom sveta. Tretji in obenem zadnji del bo posvečen nekaterim ukrepom tako s strani mednarodne skupnosti kot EU in ZDA, ki prednjačita v boju zoper terorizem. Tu bom opisal nekatere najvidnejše ukrepe in mehanizme, s katerimi poizkušajo zajeziti ali vsaj izboljšati preglednost mednarodnega finančnega sistema. Na koncu tega poglavja bom na kratko predstavil še smernice za izvajanje Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma za trgovce s plemenitimi kovinami in dragimi kamni ter izdelki iz njih, ki ga je izdal Urad Republike Slovenije za preprečevanja pranja denarja.

Relevantnost teme je v tem, da želim raziskati problem terorizma kot oblike organiziranega ekonomskega kriminala. Dokazati želim, da obstaja neposredna povezava med terorizmom in

organiziranim ekonomskim kriminalom, ali rečeno drugače: oba pojava se med seboj v smislu pridobivanja sredstev sploh ne razlikujeta. Da bi uspel dokazati to izjavo, bom navedel več primerov, v katerih so si bodisi teroristične skupine ali pa razne skupine, ki se ukvarjajo z organiziranim kriminalom, poslužile enakih metod pridobivanja sredstev. Prav tako ne bom mogel iti mimo vsaj osnovnih mehanizmov in ukrepov, ki preprečujejo tovrstno početje in omejujejo poslovanje ter pridobivanje tovrstnih dobičkov, tako za primer EU in ZDA kot tudi Slovenije.

Hipoteze:

Sredstva, ki so pridobljena za operacije terorističnih skupin, lahko uvrstimo pod organizirani ekonomski kriminal ali gospodarsko kriminaliteto.

Teroristične skupine se pri pridobivanju sredstev poslužujejo metod, ki so značilne za ekonomski organizirani kriminal.

Pri preprečevanju financiranja terorističnih skupin in dejavnosti je potrebno vzpostaviti predvsem sistem preiskovanja poslovanja in odkrivanja dejanskega izvora premoženja stranke.

Uporabljena metodologija:

Za izdelavo diplomske naloge bom uporabil različne metode zbiranja virov, relevantnih za tematiko, ki jo preučujem. Kot osnovno metodo pri oblikovanju temeljne zgradbe diplomske naloge bom uporabil opisno analizo in interpretacijo vsebine primarnih in sekundarnih pisnih virov ter internetnega gradiva. Primarni viri vsebujejo nacionalne, mednarodne konvencije, resolucije in zakone s področja preprečevanja organiziranega ekonomskega kriminala in terorizma. S to metodo sem prišel do dejstev, na podlagi katerih sem izdelal klasifikacije, ki vodijo k posplošitvi dejstev in njihovi pojasnitvi. Naslanjal sem se predvsem na konceptualno analizo in na analizo primerov iz prakse, ki so jih v več letih preiskali organi pregona doma in v tujini. Velja poudariti, da naloga temelji na teoretičnih predpostavkah, izhodiščih, ki pa bodo na podlagi izsledkov interpretacije besedil postali rdeča nit v nalogi in se izoblikovali v novo vsebino. V pomoč mi bodo tudi osebna izkustva, med njimi pogovori, ki sem jih imel v Sierra Leone s preiskovalci iz agencije Interpol, ter osebne izkušnje na Bližnjem in Srednjem

vzhodu. S preiskovalci Interpola sem se srečal med opravljanjem dela, v okviru UNICEFA, kjer sem delal za pisarno CAW (Children associated with war). Z njimi sem imel priložnost preživeti nekaj večerov. Na Bližnjem vzhodu, natančneje v Siriji, pa sem spoznal neuradni bančni sistem, saj sem tako lažje, hitreje in varneje posloval. V procesu doseganja zastavljenega cilja proučevanja se bom oprl tudi na teoretične raziskovalne metode, kot so prebiranje uradnih listov, strategij in dokumentov, vladnih internetnih strani s področja gospodarske kriminalitete. Kot je razvidno iz besedila, se bom predvsem posluževal tehnik kvalitativnega družboslovnega raziskovanja. Pri interpretaciji mi je najbolj ustrezala funkcionalna metoda, saj mi omogoča pojasnitev raziskovalnega problema v smislu, kako je nastal. Prav tako pa sem se poslužil zgodovinske analize, pri kateri gre za proučevanje preteklih dejanj, ki vsebujejo elemente organiziranega ekonomskega kriminala in terorizma. V veliki meri je krona vseh nedvomno primerjalna metoda, saj sem skušal približati dva pojma, in sicer terorizem in pa pojem organizirane ekonomske kriminalitete. Tako sem iskal možne paralele med pojmom, pa tudi razlike in razloge, zakaj ta dva pojma morebiti nista v soskladju. Snov za primerjavo sem črpal iz preteklih in polpreteklih dogodkov, ki so povezani z dejanji organiziranega ekonomskega kriminala, terorizma in preganjanja ter konstituiranja pravosodnih organov in pravil za preprečevanje tovrstnega dogajanja. Nalogi ustreza tudi opisna metoda, saj je narativni pristop prikaza izsledkov analiz in ugotovitev najprimernejši za pojasnitev, kaj sta organizirani ekonomski kriminal in terorizem.

Opredelitev temeljnih pojmov:

Pojem terorizma je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika definiran kot »uporaba velikega nasilja, zlasti proti političnim nasprotnikom, s katerimi se hoče doseči, da se kdo boji. Uporablja se lahko ekspresivno in pomeni uporabo nasilja, nasilnega ravnanja, s katerim se hoče doseči, da si kdo ne upa ravnati, kot si želi.« (SSKJ 2002, 71) V temelju terorizem določa zlasti akt ustrahovanja, zaradi katerega si ne upamo ravnati tako, kot bi želeli. Zgodovinsko gledano vsebuje politični terorizem pretežno nasilno sestavino (Dimitrijevič 2000, 109). Vojaški leksikon ga razlaga kot »organizirano in sistematično uporabo postopkov nasilja z namenom, da se z izzivanjem strahu in osebne negotovosti državljanov podre avtoriteta države ali pa izpolnijo nekateri politični cilji.« (Vojaški leksikon 1981, 622) Terorizem je lahko uporabljen s strani državnih entitet, torej vrha politike, ali pa s strani

ljudskih množic, za doseganje ciljev proti močni državi (Galtung 2002, 40). Za Laquera (Laquer 1986, 88) je terorizem »uporaba ali grožnja z nasiljem, metoda bojevanja ali strategija za doseg določenih ciljev, njegov namen je povzročiti stanje strahu pri žrtvah, je neusmiljen in brezobziren in se ne prilagaja humanitarnim normam, bistven faktor pri teroristični strategiji je odmevnost v javnosti oz. propaganda.«

V ZDA je terorizem definiran v Zveznih zakonih, in sicer kot protizakonita uporaba sile in nasilja zoper osebe ali lastnino v določene politične ali socialne cilje (Code of Federal Regulations, 2005). Ostale definicije so v Zveznem kriminalnem zakoniku, kjer je pojem terorizem ločen na nacionalni in mednarodni terorizem.

Nacionalni terorizem je definiran kot dejavnosti, ki ogrožajo človeška življenja, ki so kršitev kazenskega prava ZDA ali katerikoli zvezne države, dejavnosti, ki se pokažejo kot ustrahovanje ali prisilo vplivati na vladno politiko ali vplivati na delovanje vlade z množičnim uničevanjem, atentati ali ugrabitvami, ter so se prvenstveno zgodila na območju teritorialne jurisdikcije ZDA (U. S. Code Online, 2003).

Za mednarodni terorizem je definicija dejanj enaka, razlika je v lokaciji terorističnih dejavnosti, ki so se prvenstveno zgodila zunaj območja teritorialne jurisdikcije ZDA ali prekoračijo državne meje v smislu namenov, za katere so izurjeni, oseb, ki jih nameravajo ustrahovati ali prisiliti, ali ozemlja, na katerih sodelavci delujejo ali iščejo azil (U. S. Code Online, 2003).

Terorizem ni niti država niti organizacija niti doktrina, temveč način delovanja. To je lahko delovanje vlade (Robespierrovo diktaturo v Franciji leta 1793 na primer opisujejo kot teror) ali posameznih opozicijskih skupin. Včasih je terorizem upravičen. Tako je francosko odporniško gibanje med drugo svetovno vojno izvajalo teroristične akcije proti okupatorjem in kolaboracionistom, civilnim in vojaškim. Izraz vojna proti terorizmu ne pomeni ničesar drugega kot vojna proti vojni (Meyesan 2002, 111–112).

Organizirani kriminal se navadno pojavlja kot analogna birokratska struktura, podobna organizacijam v vojski ali policiji. Organizirano strukturo kriminalnih skupin lahko razdelimo na dve pomembnejši kategoriji (Slavnič 1998, 7).

- *Birokratski–korporativistični* model je sestavljen iz osnovne vrste skupin organiziranega kriminala monopolistične korporacije, imenovane družina, ki jo sestavljajo samo moški. Sama struktura je po načinu dela in komunikacije zelo podobna klasični birokratski organizaciji, le da kriminalna združba za razliko od birokratske nima pisanih pravil obnašanja in medsebojne pisne komunikacije ter

neformaliziranih odnosov med člani.

- *patrimonialni model* temelji na sorodstvu oziroma na zaščitniško klientelski mreži. Za razliko od predhodnega modela patrimonialni model temelji na sorodstvenih vezeh, komunikacija med člani je večinoma ustna, pisna navodila in uporaba telekomunikacijskih naprav je minimalna zaradi možnosti prisluškovanja. Taka organizacijska struktura je predvsem značilna za italijansko-ameriške skupine.

V literaturi prav tako zasledimo, da je organizirani kriminal razdeljen na več vrst kriminalnega delovanja. Ti so internacionalni, globalni organizirani in transnacionalni organizirani kriminal. Za organizirani kriminal je značilno, da ga je izjemno težko odkrivati, prav tako pa je to tema, ki zaposluje vsakršne organe pregona širom sveta (Dobovšek 1997). Sam izraz organizirani kriminal označuje postopke ali metode zagrešitve kaznivih dejanj, ne pa posebne vrste kaznivega dejanja ali posebnega tipa kriminalcev (Adamoli 1998, 4). Definicija delovnega odbora ministrstva za notranje zadeve pravi, da pojma organiziranega kriminala ne smemo razumeti kot mafiji podobne organizacije, marveč kot skrbno razdelitev in organizacijo dela, pri katerem sodeluje več posameznikov ali skupin dalj časa z namenom storiti kazniva dejanja pridobitve dobičkov na nelegalen način (Dobovšek 1997, 35). Organizirani ekonomski kriminal pa lahko razumemo tudi kot »kriminalitete, ki je del kriminalne zarote. Ta ima namen zajemati pretirane dobičke naše družbe s kakršnim koli sredstvom, primernim in neprimernim, pravnim in nepravnim. Preživi zaradi strahu in podkupovanja. S tem ali onim sredstvom obdrži veliko stopnjo imunosti od prava. Je totalitarna v svoji organizaciji. Kot način življenja se vzdržuje z brezobzirno disciplino do podložnikov, ki opravljajo umazana dela, medtem ko so ljudje na višjih položajih na splošno ločeni od kaznivih dejanj in od nevarnosti obtožbe« (Philcox 1978, 3).

2 Primeri povezav organiziranega ekonomskega kriminala in terorizma

2.1 Al Kaida in z njo povezane skupine

Po podatkih CIE naj bi Al Kaida za svoje delovanje na leto potrebovala najmanj 30 milijonov dolarjev. Znano je, da je bil velik del infrastrukture, preko katere se financira ta organizacija, vzpostavljen med sovjetsko okupacijo Afganistana. Vendar ko je prerasla okvir Afganistana, je za svoje delo uporabila tudi več muslimanskih humanitarnih organizacij in s tem prikrivala dejanska sredstva. Bančni računi teh humanitarnih organizacij so jim omogočili črpanje sredstev kjerkoli na svetu. Velik del sredstev ni prišel le iz trgovine z opijati, orožjem in tihotapljenjem ljudi, temveč predvsem od darežljivih donatorjev širom sveta, ki so za te akcije uporabljali in ustanavljali razne islamske kulturne centre. Kot bo razvidno v nadaljnjem tekstu, so bili Bin Laden in njegovi pomočniki vpleteni tudi v trgovino s krvavimi diamanti v Sierra Leone in Liberiji ter v nakupovanje in dostavljanje orožja radikalnim vahabistom v Bosni (navy.mil 2009).

Vlogo v tej zgodbi igra celo Slovenija. Veliko težavo po porazu Talibanov v Afganistanu in razbitju tako imenovanih nebes, v kateri je lahko Al Kaida delovala povsem svobodno, sedaj predstavlja dejstvo, da je mreža razbita na posamezne celice, ki same skrbijo za večji delež financiranja operacij. Zato se te celice predvsem osredotočajo na mikro razmere v posameznih regijah, tako na njih sloni velik del trgovine z mamili. Poročilo NATA za leto 2006 namreč navaja, da je proizvodnja maka v Afganistanu porasla za 40 odstotkov v primerjavi z letom 2005. Kot že rečeno, so izredno veliki generatorji sredstev za boj te organizacije nastali tudi z raznimi donacijami, zbranimi predvsem v zalivskih državah in na Bližnjem vzhodu – namreč preko slamnatih podjetij, ustanovljenih v EU, ki jih krije legalni posel. Obrisi in velikost situacije so zahodnim obveščevalnim službam postali jasni šele z zajetjem treh ključnih finančnikov Al Kaide. To so: Sheikh Saiid al – Masri, Abdul Rahim Riyad in Khalid Sheikh Mohamed. Veliko vlogo pri financiranju Al Kaide imata tudi Bin Ladnova svaka Mohamed Jamal Khalifa in Wael Hamza Julaidan, ki sta odgovorna za večino donacij s strani Savdske Arabije. Kot sem nakazal že prej, se velik del sredstev preliva tudi iz humanitarnih in raznih donatorskih organizacij. Trenutno največja znana tovrstna organizacija je Islamic Relief Organization (Islamska organizacija za pomoč), ki ima sedež v Savdski Arabiji. Ostale prav tako znane so Benevolence International Foundation, ki je bil ustanovljen predvsem za potrebe izvoza in uvoza raznega prepotrebnega materiala za krizna žarišča po svetu, Haramian Islamic Foundation, Blessed Relief (Muwafag) Foundation in Rabita Trust. Pomembno pri njih je to, da

imajo svoje izpostave in račune, ki so dosegljivi po celem svetu! Njihova naloga je poleg že znanih dejstev tudi religiozno izobraževanje ter vodenje socialno humanitarnih programov. Namreč prav donacije igrajo veliko vlogo pri financiranju islamskih terorističnih organizacij, saj je po islamu dolžnost vsakega vernika, da daruje in pomaga tistim, ki niso blagoslovljeni z bogatim življenjem (navy.mil 2009).

Dejstvo je, da se del teh sredstev oddvoji stran, in sicer v roke radikalnih in terorističnih skupin. Pomembno pri tem je, da ZAE in Savdska Arabija nimata vzpostavljenega učinkovitega sistema pobiranja davkov, kar je prikladno za tiste darovalce, ki radi darujejo veliko. Namreč njihova imena ostanejo neznana, saj se o donacijah večjih vsot ne vodijo evidence. To je kot nalašč za teroristične skupine, ki lahko tako spravijo v obtok velike količine drugače umazanega denarja in s tem dejansko izbrišejo njegovo naravo. Veliko vlogo pri tovrstnih akcijah ima tudi promocija vahabizma, ki ga je z posebnim skladom ustanovila Muslimanska svetovna liga. Namen je bil gradnja kulturnih centrov islamske kulture in promocija predvsem Savdske Arabije. Problem je nastal pri majhnem detajlu, in sicer da je meja med vahabizmom in džihadizmom zelo tanka. Primer takega prepoveda je prišel v slovensko javnost konec leta 2009, kjer se bosanska vlada spopada z vasmi, ki so v okviru vahabizma postala kvazi neodvisna in se ne ravna po zveznih zakonih. Del denarja se prikladno namenja iz tega računa, Savdske Arabije, na račun prej omenjene International Islamic Relief Organization. Podatki CIE so pokazali, da so se sredstva IIRO uporabila za financiranje vsaj treh *verskih šol* (posebni vojaški kampi, v katerih se urijo skrajneži) v Afganistanu. V Kanadi so med sodno preiskavo prišli do zaključka, da so se sredstva IIRO neposredno prenesla na organizatorje, ki so odgovorni za napad na ameriško ambasado v Dar e Salamu leta 1998 in Nairobiju. Predsednik te organizacije na Filipinih Mohamed Jamal Khalifa je bil celo obtožen sodelovanja v aktivnostih Al Kaide. Prav tako organizacija ne zanemara ostalih terorističnih skupin, kot je recimo Hamas (navy.mil 2009). Pri že prej omenjeni organizaciji Benevolence je zakladnica ZDA odkrila, da je bilo s pooblastili njenega predsednika Enaama Arnoulta dostavljeno raznovrstno orožje, rakete, minometi, puške, ofenzivne in defenzivne bombe, za potrebe Al Kaide. Veliko se v primeru te organizacije govori tudi o najemih raznih bivših sovjetskih strokovnjakov za fiziko in jedrsko orožje in celo nakupih komponent za izdelavo umazane bombe. Organizacija Al Harmaina Islamic Foundation je veliko sodelovala in delovala v naši soseščini, in sicer v BiH. 11. marca 2002 so v ZDA odkrili neposredne povezave med pisarnami v BiH in Somaliji kot eni izmed pisarn, ki financirata Al Kaido. Pisarna iz Somalije je oskrbovala teroristično skupino Al Ittihad al Islami pod pretvezo, da gre za pomoč sirotam vojne in za islamske šole ter centre. Pisarna v

Bosni je bila povezana celo z Al-Jemaah al-Islamiyah al Masriyah, ki je po nekaterih podatkih neposredno povezana z Osamo. Lovke te organizacije in njene izpostave so bile najdene še v Albaniji, na Hrvaškem, v Etiopiji, Keniji, na Kosovem, v Indoneziji, Pakistanu, Tanzaniji in Čečeniji (navy.mil 2009). Kot že rečeno, se je Al Kaida financirala tudi z legalnimi posli. Do enega izmed tovrstnih odkritij so prišli preiskovalni organi, in sicer v primeru pekarnice Al Hamati in tovarne za proizvodnjo medu Al Nur Honey, ki imata obe sedež v ZDA. Njuni dobički so se delno prelivali po različnih poteh na račune Al Kaide. Za tovrstne projekte se na veliko uporablja tudi razna slamnata podjetja, o katerih načinu poslovanja bom pisal malce kasneje. Sem spadajo tudi razna poslovanja, pri katerih država povabi bogate investitorje v zameno za »no look policy«. Taki primeri so bili najdeni v Sudanu v primeru gradbenih podjetij (navy.mil 2009).

2.2 Primer Sierra Leone

Primeru tovrstnega »offshore« poslovanja sem bil priča tudi sam med opravljanjem dela v Sierra Leone. Tu sem se na neuradni večerji spoznal s preiskovalci agencije Interpol, ki so preiskovali neko cestno podjetje v Sierra Leone. V tem primeru so dejansko preiskovali poslovanje tega podjetja in povezave le-temter določenimi umori v Italiji. Med preiskavo je prišel na dan podatek, da se je velik del sredstev, namenjenih za podkupnine in nakupe orožja za potrebe Camorre, znašel prav iz računov tega podjetja. Do tovrstnih podatkov sem prišel v pogovorih s preiskovalci; tu moram vseeno poudariti, da so bili vsi pogovori vodeni povsem neuradno, za vse ostale podatke in pa dejansko sliko, ki je še vedno le oris dejanske situacije, pa sem poskrbel sam z brskanjem po internetu in primerjanju podatkov, podanih v italijanskem tisku, in podatkov, za katere sem slišal v Sierra Leone. To je samo en primer, kako lahko z povsem legalen posel povežemo z organiziranim kriminalom (Hladnik¹ 2008). Sierra Leone ima kar dolgo zgodovino militantnega islamizma. Prva najbolj znana skupina, in sicer Hezbollah, je tu našla zatočišče že v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, pod okriljem velikega števila izseljencev iz Libanona. Ti so z lastništvom večine naravnega bogastva v državi zmožni generirati ogromne količine kapitala, ki se je delno prelival tudi za potrebe oskrbe takratnih spopadov v Libanonu. Kasneje leta 1986 je celo prišlo do pogajanj med tedanjim predsednikom Josephom Mommojem in Arafatom. V pogovorih naj bi sklenila pogodbo o morebitnem centru za usposabljanje palestinske PLO. Med divjanjem državljanske vojne v letih med 1991 in 2002 so s prihodom misije ZN izdali poročilo o sodelovanju med Al Kaido in Charlesom Taylorjem ter RUF (Revolutionary United Front). V poročilu piše, da

je Taylor pred zloglasnim 11. septembrom deloval kot posrednik med Al Kaido in RUF tako, da je menjaval denar in diamante za orožje (Fundacija Jamestown 2009).

2.3 Sistem haval

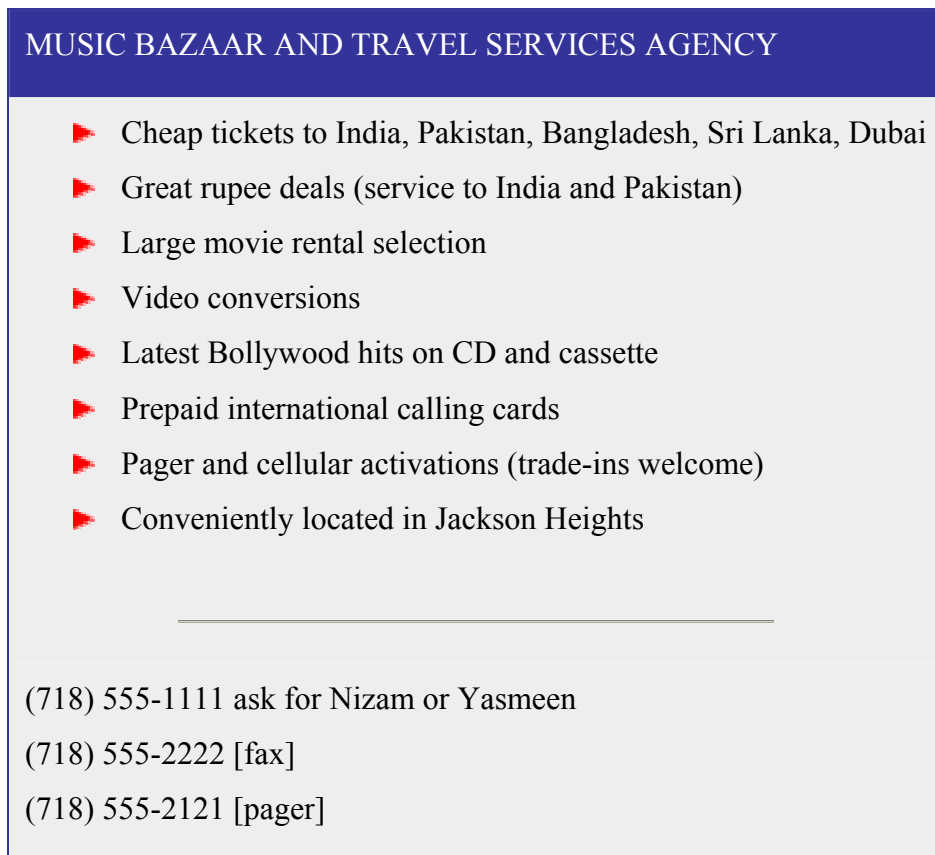
Velik problem za preglednost mednarodnega finančnega poslovanja predstavlja sistem haval. Ta operira predvsem na območjih Bližnjega in Srednjega vzhoda, na Pacifiku, v Latinski Ameriki, svoje poslovalnice imajo celo v Evropi in Severni Ameriki. Havala namreč predstavlja glavni neformalni bančni sistem. Po nekaterih podatkih opravi več transakcij na Bližnjem Vzhodu in v pacifiški regiji kot sam bančni sistem. Kar je najpomembneje pri tem sistemu, je to, da so transferji opravljeni neformalno in v večini primerov brez neposrednega nadzora. To je kot nalašč za teroristične skupine. Prav tako je velik del ljudi, ki poslujejo v havalah, povezan z dejanskimi bankami, kar jim odpira okna v globalni finančni sistem. Obstaja kar nekaj držav, ki so popolnoma odvisne od tovrstnega sistema poslovanja. Ko je prišlo do organiziranega boja na tem področju, so se te države soočile z revolucijami ali pa so jim tovrstni pojavi samo grozili. Za primer lahko navedemo Kolumbijo (navy.mil 2009).

Havala je vzporedni bančni sistem, ki ga mnogi označujejo kot podzemno bančništvo, vendar je potrebno poudariti, da je v deželah, kjer obstaja tovrsten način bančnega poslovanja, to uraden in celo propagiran način poslovanja. Kar jo najbolj loči od sodobnega zahodnjaškega bančništva, je, da deluje na principu družinskih ali pa regionalnih povezav. Večina prometa pa poteka »hand to hand« in ne v obliki digitalnega poslovanja. Havala deluje na principu transferja denarja brez dejanskega premikanja denarja. Za lažjo ponazoritev bom navedel dejanski primer.

»Abdul je Pakistanec, ki živi v New Yorku. V službi, kjer vozi taksi, mu je uspelo prihraniti 5000 \$, ta denar pa bi rad poslal svojemu bratu, ki živi v Karachiju. Čeprav Abdul pozna sistem havala, se odloči, da bo to storil preko velike banke. Tu spozna, da bo moral odpreti račun, če hoče poslovati z njimi, banka mu bo prodala pakistanske ruplje (Rs) po uradni tarifi 31 Rs za dolar. Poleg tega pa bo moral plačati 25 \$ bančne tarife. To pa je vse prej kot konec. Njegov brat bo lahko denar dvignil šele nekaj dni ali teden kasneje, poleg tega pa bo moral plačati še dodatnih 40 \$ banki. Zato se Abdul odloči, da bo poiskal pomoč Iqbala, prijatelja taksista, ki je v prostem času *havaladar* (posrednik v sistemu). Ta mu ponudi naslednjo možnost: plačati bo moral 5 % takse za opravljeno transakcijo, 35 namesto 31 Rs za dolar,

poleg tega pa je nakazilo že vključeno. Abdul bo tako lahko svojemu bratu poslal 166,250 Rs namesto 154,225 Rs, kot mu jih je ponujala banka. Nato pa vidi oglas v indijskem časopisu.

Slika 2.1: Oglas o poslovanju Havale

MUSIC BAZAAR AND TRAVEL SERVICES AGENCY

- ▶ Cheap tickets to India, Pakistan, Bangladesh, Sri Lanka, Dubai
- ▶ Great rupee deals (service to India and Pakistan)
- ▶ Large movie rental selection
- ▶ Video conversions
- ▶ Latest Bollywood hits on CD and cassette
- ▶ Prepaid international calling cards
- ▶ Pager and cellular activations (trade-ins welcome)
- ▶ Conveniently located in Jackson Heights

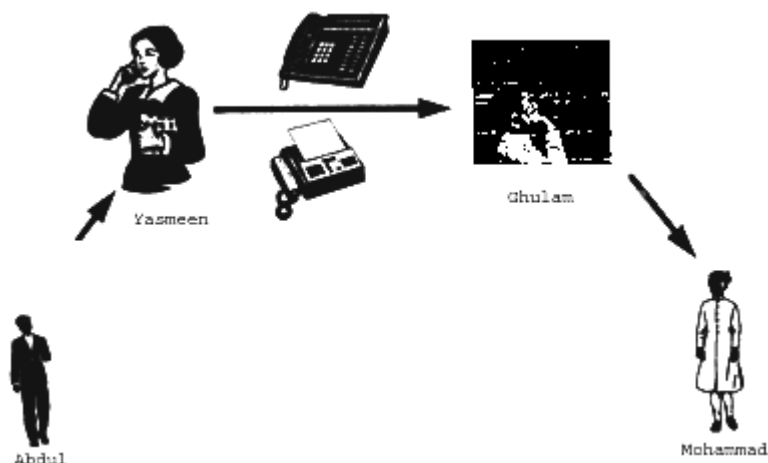
(718) 555-1111 ask for Nizam or Yasmeen
(718) 555-2222 [fax]
(718) 555-2121 [pager]

Vir: Interpol.int (2010)

Abdul pokliče to številko, kjer govori z Yasmeen, ki mu ponudi nakazilo v vrednosti 180,000 Rs za celotno transakcijo. Ker je ponudba več kot odlična, se Abdul odloči zanjo. Sistem havale začne delovati na sledeči način: Abdul da denar Yasmeen, ta kontaktira Gulama, ki da 180,000 Rs, ta pa da denar Muhammedu. Diagram nakazuje transakcijo.

Slika 2.2: Shema povezav znotraj Havale

Vir: Interpol.int Havala (2010)

Iz diagrama lahko povzamemo transakcijo: Yasmeen ni podala nikakršnega računa ali potrdila o nakazilu ali posredovanju denarja. To pa napravi težavo v smislu možnosti sledenju denarja. Havala deluje skozi povezave, ki so vzpostavljene zelo ohlapno. V tej transakciji sta Yasmeen in Gulam del iste mreže, vendar to ni vedno pravilo. Mreža bi lahko bila vzpostavljena tudi drugače. Gulam in Yasmeen bi lahko bila tudi poslovna partnerja. Zanju je prenašanje denarja ne samo nov vir zaslužka, temveč tudi običajen način dela. Naslednja možnost je lahko situacija, v kateri Gulam dolguje denar Yasmeen. Ker pa se kar nekaj držav sooča z težavami v bančnem poslovanju, v tem primeru Gulam težko posluje z razvitim svetom, Gulam odplačuje dolg tako, da izplačuje vsote tistim, ki poslujejo z Yasmeen.

(interpol.int/ 2009)

Naslednji sistem poslovanja v sistemu havale lahko podam sam. Na poletnem delu v Siriji in Iraku sem del svoje službe namreč opravljal tudi v Damasku (Sirija). Tu sem se kot vsak tujec srečal z težavo, kako zamenjati velike količine dolarjev v sirske funte (Sp). Banka so mi ponujale menjalno vrednost 45 Sp za 1 \$, poleg tega pa sem moral skozi obsežno proceduro, v kateri sem moral izkazati svojo identiteto, podati svoj naslov, izkazati vizo in podati fotokopijo potnega lista. Na črnem trgu oziroma v sistemu havale pa sem se z svojim posrednikom pogodil za 46 Sp za 1 \$, poleg tega pa mi ni bilo potrebno podajati nikakršnega podatka o sebi ali izkazati istovetnost. (Hladnik², 2009)

2.4 Povezovanje terorizma z velikimi krajami

»Zločin prinaša dobiček. Ljudje, ki jim zločin prinaša dobiček, so profesionalci. To so moški in ženske, ki zločin jemljejo kot posel. Njihove organizacijske oblike so zelo podobne legitimnim multinacionalkam in konglomeratom na čelu s hierarhično oblikovanim vodstvom, ki mu pomagajo računovodje in finančni svetovalci. Zločin, ki prinaša dobičke, je organiziran zločin, razdeljen na: nezakonito trgovanje z orožjem, nezakonito trgovanje z mamili, pranje umazanega denarja, računalniški kriminal, prostitucijo in pornografijo, nezakonito priseljevanje, terorizem in krajo umetnin. Toda vsa ta posamezna področja se med seboj prepletajo in se prekrivajo, ker se zelo redko zgodi, da bi profesionalci, ki se s temi dejavnostmi ukvarjajo poklicno, služili samo z eno vrsto zločinske dejavnosti. Zločinska dejavnost, ki najbolj skrbi vlade po svetu, namreč tihotapljenje radioaktivnih snovi in jedrske tehnologije kot tudi konvencionalnega orožja iz bivšega sovjetskega bloka, je neločljivo povezana z nezakonitim prekupčevanjem z mamili. Vrtoglavi dobički iz obeh dejavnosti zahtevajo skrajno sofisticirane tehnike pranja umazanega denarja, da bi denar postal spet čist (Freemantle 1996, 21–23).

Večina tehnik sloni na lahkem pretoku podatkov po računalniških mrežah preko državnih meja, kar spodbuja popolnoma nova področja zločinskih dejavnosti. (Tako se teroristične skupine povezujejo z drugimi kriminalnimi skupinami, katerim je cilj le dobiček, ne morebiten političen cilj, kot to velja za terorizem.) Oboji pa se ukvarjajo s trgovino z nezakonitimi priseljenci, prodajo in kupovanjem ugrabljenih otrok in mladoletnikov iz Latinske Amerike ali Vzhodne Evrope, kar neposredno vodi v trgovino s človeškimi organi. Z dobički iz prodaje mamil nekatere države Srednjega vzhoda z versko obarvanimi režimi financirajo teroristične skupine s skupnim namenom, da bi destabilizirale Evropo. Dodaten vir za financiranje terorizma tem državam predstavlja prodajanje svoje nacionalne dediščine v evropske avkcijske hiše. Tu ponujajo ogromne količine umetnin, ukradenih v državah Evropske unije, skupaj s tistimi, ki jih prodajo v velikih količinah po bivšem sovjetskem imperiju (Freemantle 1996, 21–23).

Ker so ti dobički nepredstavljivo veliki, imajo neustrezno organizirani evropski pravosodni organi in obveščevalne službe – logično – velike težave. Ker je to početje, ki ga opisujem, nezakonito, in ker posebej v tem primeru, ko poskušam potegniti paralelo med organiziranim kriminalom, ki s pridobivanjem dobičkov v svoji dejavnosti te preliva na račune terorističnih organizacij, te namreč tudi same skrbijo za svoje financiranje iz teh dejavnosti, postane posebej skrb zbujujoče dejstvo, da nimamo ustreznih mehanizmov, ki bi nadzorovali tovrstno

pridobivanje premoženja. Tu bi posebej poudaril neustrezno ali bolje rečeno neučinkovito nadziranje in prenos transakcij med različnimi komitenti. Posledično to privede do nesposobnosti ocenitve dejanskega denarja, ki pride v legalen obtok s strani teh oseb. Edina stvar, ki je dokaj jasna, je, »da se s pomočjo pokazateljev, ki jih znajo izkušeni mednarodni preiskovalci upoštevati pri svojih ocenah – višina zavarovalnin, zaslužki, ki pridejo na dan med zaslišanji v zaporih, ter cena mamil na ulici – dohodki organiziranega kriminala merijo v stotinah milijard.« (Freemantle 1996, 21–23)

Kot primer navajam dobavljanje orožja Irski republikanski armadi. Ta je vedno imela odlično organizirano preskrbo z orožjem, ker je za svoje dobavitelje izbirala države, ki že imajo razvito vso potrebno infrastrukturo. Tak primer dobavitelja orožja je Libija, ki predstavlja glavnega dobavitelja za IRO. Orožje dobiva iz komunističnega bloka z moskovskim soglasjem. Libija je ostala glavni dobavitelj tudi po padcu komunizma. To je zagotavljala preko ruskih elit in raznovrstnih evropskih mafij. Razstrelivo Semtex, ki je bilo uporabljeno v več bombnih napadih na otoku, je bilo dobavljeno s strani Libijcev. O tem govorijo preiskave za bombni napad na nakupovalno središče v Washingtonu leta 1993, podtaknjena bomba v London City in podtaknjena bomba med konferenco konzervativne stranke v Grand Hotelu v Brihtonu oktobra 1989 (Freemantle 1996, 62–67).

2.5 Al Kaida v Evropi

Primer financiranja terorizma v BiH je delovanje islamskega fundamentalista Abu Abdela Aziza, ki je s »turnejami« po Turčiji, Jordaniji, Bahrajnu, Kuvajtu in Pakistanu v letu 1992 z javnimi govori in radijskimi gostovanji predvsem v Kuvajtu pozival v podporo džihadu v Bosni. Medtem je prav tako imel privatne sestanke z raznimi veljaki, šejki, bogataši in drugimi fundamentalisti ter fundamentalističnimi skupinami. Predvsem jih je spraševal po orožju in pomoči ljudi, ki bi bili pripravljeni vršiti sveto vojno na tleh Evrope. Vendar so glavni sestanki potekali drugje. To je bila namreč le ena izmed poti, s katero so oskrbovali borce v Bosni. Glavni namen Abua Abdela Aziza je bilo zbiranje sredstev za organizacijo, ki bi imela sedež v Bosni in skozi katero bi nato vršili in usklajevali razne operacije po Evropi. Načrti za izgradnjo te infrastrukture so bili najdeni na Islamskem kulturnem inštitutu v Milanu. Več o tem društvu bo napisano kasneje. Preko njega naj bi celo vzpostavili idejo, kako koristiti različne humanitarne organizacije za prikrivanje dejanskega izvora denarja, ki je pridobljen po nelegalni poti, in pošiljanje ter razpečevanje tega denarja kot pomoč raznim

terrorističnim in drugim kriminalnim skupinam, ki imajo podobne cilje. Center teh dejavnosti je bil v diplomatski prestolnici sveta, in sicer na Dunaju. Leta 1993 je bosansko veleposlaništvo na Dunaju celo izdalo potni list na ime Osama Bin Laden (Kohlman 2005, 30–72).

Delovanje podtalnega bančništva je povsem preprosto. V deželi, kjer nastajajo dobički od zločina, posrednik kriminalne organizacije za pranje denarja vloži umazan denar pri človeku, ki deluje kot neregistriran (neuraden) bankir. Bankir potrdi prejem vloge s potrdilom, ki je pogosto prav nenavadno – na pol pretrgan bankovec ali poseben predmet, za katerega uporabljajo izraz *chop*, in katerega druga polovica mora biti pri sodelavcu, ki je na drugi strani posla. (Pri slednjem gre za to, kateri denar bo dejansko nakazan ali posredovan, ali je le oseba, ki bo prejela denar za določene usluge.) Nato obvesti sodelavca, ki je neuradni bankir v neki drugi državi, kjer je potrebno dvigniti čisti denar, o višini vsote. Ko posrednik za pranje denarja ali njegovo združenje predloži svojo polovico (*chop*), se denar izplača v krajevni valuti. Še prej od tega zneska odtegnejo velike količine in provizije raznih honorarjev. Na tak način namreč ilegalni bančniki kupujejo svoje dobičke. Ko na primer razne kriminalne združbe naročijo blago ali usluge pri svojih podružničnih organizacijah v Evropski uniji, se lahko pri naročanju tovrstnih uslug poslužijo dveh različnih metod (Freemantle 1996, 96–98). Prva vsebuje fakturiranje vrednosti naročila, ki je nekajkrat večje od dejanske vrednosti naročila. Razlika med obema je vsota denarja, ki ga je potrebno oprati.

V drugem primeru je faktura lažna in torej neposredno navaja vsoto, ki jo je potrebno oprati. Pomembno pri tem je, da je v obeh primerih mogoče umazane dobičke kot dokument ali kot telegrafsko nakazilo zakonito poslati kamor koli in jih prikazati kot dolg na računih družbe, ki je blago naročila. Resnična vrednost blaga je pri tem, jasno, povsem brez pomena. Za primer avtor tega besedila navaja, da so izgube pri prodaji blaga na Vzhodu ali kjer koli drugje, kjer se uporablja sistem napačnega finančnega fakturiranja, povsem sprejemljiv poslovni strošek, ki ga logično večkratno nadomesti dobiček od prodaje mamil, orožja ali drugih dejavnosti organiziranega kriminala (Freemantle 1996, 96–98). Menjalince in finančno posredniške hiše, ki jih posredniki uporabljajo za tovrstne dejavnosti (pranje denarja), so predvsem finančne institucije, na katere se nanaša direktiva Evropske skupnosti iz leta 1991. Po plasiranju pranja denarja pride do končne realizacije takrat, ko se umazani denar, pridobljen kot dobiček v ilegalnih poslih, zakonito investira v katero koli podjetje ali posel. Takšna investicija je predvsem mamljiva zato, ker daje precejšen dobiček, ki se plemeniti in povečuje vrednosti nezakonite investicije (Freemantle 1996, 98-102)

2.6 Preprodaja mamil in financiranje terorizma

Denar, ki je pridobljen s preprodajo mamil, je v večini primerov namenjen za podžiganje in destabilizacijo razmer v državah, kot so Afganistan, Burma, Libanon in Turčija. Zavedati pa se moramo, da gre pri tem pojavu za organizirani kriminal, čigar cilj ni nič drugega kot dobiček. S podobno situacijo se srečujejo države, kot so Bolivija, Peru in Kolumbija, pri katerih prednjači kokain. V večini primerov v teh deželah profiti, ki so ustvarjeni z nelegalno trgovino z mamili, spodbudijo mehanizme, s katerimi se na oblasti držijo razni samodržci, gverilska gibanja in uporniki, ki vsak po svoje nadzirajo svoja ozemlja (Pieth 2002, 30–47).

Kot primer naj navedem Burmo, v kateri proizvodnja opiatov ohranja na oblasti vladavino nedemokratske hunte in lokalnim šefom daje sredstva za oboroževanje svojih vojakov. Burmanske oblasti so istočasno profite, ustvarjene s preprodajo drog, uporabile pri investicijah v legitimne in legalne posle v sosednjih državah. V tem primeru so navedene Malezija, Singapur in Tajsko. Čeprav se burmanske banke srečujejo z represijami mednarodne skupnosti in so njihovi dotoki financ iz tujine močno omejeni, beležijo porast dohodkov. Ti v večini primerov prihajajo s strani nelegalne preprodaje drog. Primer je burmanska banka Asia Wealth Bank, katere predsednik in podpredsednik sta bivša »mamilarska poglavarja«. Njuna glavna naloga je, kot je že rečeno, zabrisati originalni izvor denarja in ga preko bančnih mehanizmov oprati oziroma pretopiti na tak način, da ga bodo lahko namenili v razne investicije doma in v sosesčini. Kljub odločnemu nastopu EU, ki je z finančnimi ukrepi dosegla zamrznitev premoženja ožjega vodstva hunte in njim najbližjih sodelavcev, je bil uspeh pičel, saj so finančni transferi potekali med Myanmar Foreign Trade Bank, ki je v državni lasti in ima preko 120 poslovalnic v več kot 58 državah sveta. Zanimivo je dejstvo, da je kljub ukrepom in »zamrznitvi« sredstev poslovanje še vedno potekalo z bankami, kot so Marine Midland Bank in American Express v New Yorku. To pomeni, da je takemu sistemu praktično nemogoče slediti oziroma ga zares učinkovito nadzorovati. Burmanske oblasti ne glede na sankcije še vedno lahko poslujejo z svetom (Pieth 2002, 100–154).

2.7 Afganistan

Naslednji primer je Afganistan, kjer so desetletja dolge spopade med različnimi plemeni financirali izključno iz prodaje prepovedanih opiatov. Pri tem je treba poudariti, da smo se omejili zgolj na pridobivanje sredstev v državi Afganistan in ne na tovrstno pridobivanje kapitala po celem svetu za potrebe odporiškega delovanja. Zato je bila sposobnost talibanov v veliki meri vezana na trgovino in preprodajo drog za potrebe financiranja vojaških in

političnih akcij. Vendar kot je pokazala praksa, je preprodaja drog vplivala ne samo na razmere v sami državi, temveč tudi v regiji in, kot smo bili priča 11. 9. 2001, tudi v terorističnem napadu na ZDA. Če se omejimo na samo regijo, se je problem pokazal predvsem v povezavi preprodaje drog in korupcije v pakistanskih oboroženih silah. Po podatkih francoskih obveščevalnih služb so v letih med 1983 in 1998 dobičke, pridobljene s tihotapljenjem drog, uporabljali za financiranje skritih operacij, s katerimi so poskušali destabilizirati Indijo v okviru muslimanskega upora v Kašmirju. Večino trgovine so znotraj regije opravljali z denarjem. Te vire oziroma dohodke so pretopili v elektronski denar v zalivskih državah (Pieth 2002, 106–134).

Primer učenca, ki je prerasel svojega učitelja, je organizacija, ki jo je z pomočjo CIE za boj proti sovjetski armadi ustanovil Ayub Afrid. Ta je svojo »sveto vojno« vzdrževal in financiral predvsem s proizvodnjo in prodajo heroina. Pridobijo ga iz smole, ki priteče iz narezanih glavic še ne cvetočega maka. Kot že rečeno, je Ayuba Afrida podpirala CIA, in to predvsem zato, ker je imel zveze s Kabulom ne glede na dejstvo, da je bil Pakistanec. Njegove trgovske poti so bile razpredene iz Afganistana v Iran in od tod naprej v Turčijo. Nato je po ustaljeni balkanski poti prišla v Evropo. Tu, že na Balkanu, so jo že prevzele srbska in črnogorska ter italijanska mafija, ki so drogo razpečevale naprej po Evropi. Zanimivo je dejstvo, da je bil Ayub Afrid ena izmed pomembnih oseb, ki je oskrbovala in pomagala Osami Bin Ladnu, pri napadih na ZDA in financiranju njegovih operacij. Slednji je bil prav tako učenec CIE oziroma ga je ta med sovjetsko-afganistansko vojno izdatno podpirala z sredstvi (orožjem, materialno-tehničnimi sredstvi in denarjem) (Freemantle 1996, 68–73).

Velik problem, ki nastane z prepovedano trgovino z mamili, je ta, da posledično poveča stopnjo kriminala v državah, kjer je prišlo do tovrstnega pojava. To pomeni, da kriminalne organizacije v želji po večanju zaslužka in varovanju svojih poslov posegajo po vzvodih nasilja in zastraševanja. Jasna je namreč korelacija, da se število umorov v mestih zaradi tihotapljenja mamil povečuje (Freemantle 1996, 76).

2.8 Kolumbija

Kolumbija slovi v svetu kot ena izmed žitnic proizvodnje kokaina, večinoma namenjenega na trge ZDA. Teroristična gverilska skupina FARC se v boju s kolumbijskimi oblastmi financira izključno s proizvodnjo in prodajo koke. Njihov vir financiranja temelji na zaščiti vseh večjih regij, v katerih se proizvaja koka, in na pobiranju dobičkov, s katerimi nadalje ščitijo proizvodnjo mamil in kupujejo nova sredstva za zagotavljanje in ohranjanje oboroženega

boja. Skrb zbujajoče je, da se je preprodajalcem uspelo uspešno integrirati z legitimnim načinom poslovanja. To se kaže v globokem prodoru v finančni sistem poslovanja Kolumbije, kar posledično slabi protiteroristični boj in moč oblasti v boju proti tej organizaciji (Pieth 2002, 19–21).

3 Financiranje terorizma in državljanske vojne

Mednarodni terorizem predstavlja resno grožnjo mednarodni varnosti, prav tako kot domači oziroma državni terorizem predstavlja grožnjo varnosti v posamezni državi. V obeh primerih morajo teroristične organizacije ustvarjati, shranjevati in transportirati sredstva, velikokrat tudi prek meja. Ni pa nujno, da mora vsaka domača teroristična organizacija prati denar s čezmejnimi mehanizmi in transferji. Te raje locirajo delčke svoje infrastrukture v oddaljene kraje, kjer ne izvajajo terorističnega boja. Da lahko zagotovijo tovrstno delovanje, se poslužujejo metode ustvarjanja celic, ki delujejo neodvisno od pravil, v katerih deluje njihovo politično vodstvo, in neodvisno od tistih celic, na katerih območju se bo vršila dejanska operacija. V zadnjih letih se je mednarodni prenos sredstev, ki vključuje uporabo večjih mednarodnih finančnih institucij, močno povečal. Vanj so vključene regije in celice, ki delujejo v Afganistanu, Burmi, Čečeniji, Kolumbiji, Izraelu, na palestinskih avtonomnih ozemljih, na Kosovem, v Libanonu, Severni Irski, Pakistanu, na Papui Novi Gvineji, Filipinih, v Somaliji, na Šrilanki, v Sudanu in Turčiji. Čeprav te teroristične organizacije v vsaki izmed naštetih držav gradijo na podlagi podpore manjšinskega dela prebivalstva, je njihova moč in učinkovitost odvisna od njihove sposobnosti, kako skriti, investirati in transportirati svoja sredstva (poudarek dajem na finančna sredstva) skozi svetovne finančne institucije. Analiza napadov Al Quaeade na ZDA je pokazala, da je tej organizaciji svoja sredstva več let uspelo premikati neopazno skozi države, kot so: Albanija, Avstralija, Avstrija, Bahami, Belgija, Kanada, Kajmanski otoki, Ciper, Francija, Nemčija, Grčija, Honkong, Indonezija, Irak, Italija, Kosovo, Kuvajt, Libija, Macau, Malezija, Malta, Mavricij, Nizozemska, Nigerija, Panama, Pakistan, Filipini, Poljska, Katar, Savdska Arabija, Sejšeli, Singapur, Somalija, Južna Afrika, Sudan, Švica, ZAE, Velika Britanija, ZDA in Jemen (Pieth 2002, 22).

3.1 Združeni arabski emirati

Vladajoča družina v ZAE nadzoruje najbolj sofisticirani finančni sektor na območju Bližnjega vzhoda, ki je izredno tekmovalen in skromno reguliran. Tu obstaja velika svoboda in nezahteven nadzor nad vlaganjem sredstev s strani bank proti komitentom. Prav tako to velja za izredno denarno naravnano družbo (*cash*). Denarne transakcije iz restavracij, hotelov, nočnih klubov, menjalnic in investicijskih družb ostajajo vsakdanji in učinkovit mehanizem za pranje denarja v svetu skozi finančni sistem ZAE. Trgovina z dragim kamenjem, še posebej zlatom, je bila simultano implicirana v davčne utaje, pranje denarja, organizirani kriminal in tihotapljenje ukradenega blaga iz ZAE. Islamske banke so do pred kratkim imele konzervativne mehanizme z relativno nizkimi pogoji za vstop v mednarodni finančni sistem. To se je predvsem kazalo v nizkem nadzoru s strani Islamskega širiata. Alternativne institucije nakazil, kot so havale, so bile opuščene in težko nadzorovane. Rezultat je bil viden v napadih 11. 9. v ZDA. Ena izmed haval, ki je bila postavljena v Somaliji, Al Barakaat, z ogromno poslovalnicami v ZAE je bila prepoznana kot ena izmed glavnih institucij, preko katerih so potekali finančni transferji za potrebe Al Kaide. Prepoznali so še enega izmed anonimnih menjalcev denarja, ki je pretopil sredstva za Marwan Al-Shehhija - državljani ZAE, ki je bil pilot United Airlines-a leta številke 175, drugega letala, ki se je zaletelo v dvojčka WTC. Dodatno so bila sredstva povezana med tremi teroristi, med njimi je sodeloval Shakyh Said, znan kot Mustafa Mohamed Ahmed, ki je prebival v ZAE do napada 11. 9. v ZDA (Pieth 2002, 24).

Prav tako so znotraj preiskave obveščevalnih služb odkrili, da sta dve sestri Osama Bin Ladna uporabljali transferje znotraj bank v ZAE za financiranje njegove celice v Afganistanu. Bančni sistem ZAE je bil že mnogo časa pred napadom na ZDA eno izmed ključnih stičišč za skrivanje bančnih sredstev preko sumljivih transakcij, s katerimi so financirali teroristične dejavnosti po svetu. Al Kaida je prav tako uporabljala Dubai Islamic Bank kot mehanizem, s katerim so procesirali in prikrivali transferje, preko katerih so oskrbeli napadalce, ki so izvedli napade na ambasado ZDA v Keniji in Tanzaniji leta 1998. Kot je bilo omenjeno že prej, je bil ključ do uspeha v napadih na ZDA 11. 9. prav finančni sistem ZAE, ki je odpiral mnoga vrata po celem svetu. Zanimiv primer financiranja teroristov je bila poslovalnica islamskih bank na Malti. Vendar je treba poudariti, da je srž problema drugje, saj so isto infrastrukturo uporabljali tudi za pranje oziroma spravlanje oziroma konvertiranje denarja v elektronski denar s strani drugih terorističnih organizacij in organiziranega kriminala. Najbolj zloglasen primer je, ko so preko Dubai Islamic Bank odkrili sredstva v višini 300 milijonov \$, ki so jih

nakazali preko raznih računov in slamnatih podjetij z območja nekdanje SZ s strani ruske mafije, in to samo v letu 1999. Banke ZAE so bile namreč odlično skrivališče za mnoge preprodajalce orožja. Med njimi je zelo znan tudi Viktor Bout, ki je tesno povezan z črnim trgovom v državah, kot npr. Ruanda, Sierra Leone in Angola. Prav tako ga povezujejo s talibani in Al Kaido. Banke ZAE so zagotavljale lažne certifikate, s katerimi je lahko Viktor legalno prikazoval dobičke in prikival dejanske poti za pridobljeni denar. S tem je zabrisal sled nelegalne trgovine z orožjem. Njegova nelegalna trgovina je bila speljana iz ZAE skozi njegove pisarne, ki so bile postavljene v ZAE v okviru transportnega podjetja Air Cess. Bančni sistem ZAE je zagotavljal Al Kaidi, da je spravljal v obtok dobičke, pridobljene v trgovini z diamanti v Sierra Leone Liberiji in demokratični republiki Kongo. Najbolj zbode v oči dejstvo, da je v tem času bančni sistem ZAE veljal za enega najboljših v smislu zaščite pred posli, s katerimi se pere denar, in v smislu izmenjave in varnostnih podatkov z ostalimi mednarodnimi in državnimi varnostnimi organi, še posebej z ZDA (Pieth 2002, 25).

Vendar se je preglednost poslovanja sistema izkazala le v odkrivanju anomalij v sistemu po napadih, ne pa v smislu odvratanja in preprečevanja napadov na razne tarče po svetu. Zagotovo je bil eden izmed trojanskih konjev tudi močna povezanost poslovanja bank ZAE s finančnimi in bančnimi sistemi držav, kot so Pakistan, Irak in Iran. Ti sistemi namreč niso imeli in nimajo vzpostavljenih sistemov proti pranju denarja. Zato so razne teroristične organizacije lahko opravljale transakcije preko teh sistemov, ki veljajo za regionalne; sistem iz ZAE jim je omogočil mednarodni prodor oziroma financiranje po celem svetu. Dalje je Dubaj kot najbolj razvit del ZAE predstavljal center za trgovino z zlatom kot enega temeljev sistemov nakazil havala. S trgovino v zlatu, trgovino z drogami in financerji terorističnih aktivnosti so slednji lahko svobodno delovali v okviru ZAE. Havale so jim omogočale, da so izvajali transakcije, brez da bi kadar koli prečkali mednarodni sistem, se s tem izpostavili ali pustili kakršno koli sled (Pieth 2002, 25–34).

Iz tega sledi, da svetovna mreža netransparentnega financiranja ne samo spodbuja nelegalno trgovino, ampak tudi omogoča tem mrežam, da ostajajo skrite in zabrisane pred očmi mednarodnih nadzornih sistemov. To lahko na eni strani privede do destabilizacijskih razmer. Take mreže so tako imenovane finančne oaze, kot so Kajmanski otoki, Sejšeli, Kanalski otoki in Lichtenstein, znotraj katerih se lahko zabriše sledi za izvorom denarja s strani raznih »kleptokratov«, trgovcev z orožjem, belim blagom in drogami. Primer je povezanost Al Kaide s trgovino z diamanti v Sierra Leone in v povezavi z teroristično organizacijo Hezbolah. Znotraj regije so diamante dostavili teroristom v zameno za denar ali orožje. Ti so nato diamante dostavili v svetovne centre trgovine z diamanti, kot je recimo Antwerp. Nato so

dobičke od prodaje oprali preko prej omenjenih finančnih oaz za potrebe nadaljnjih terorističnih aktivnosti. Najboljše je dejstvo, da niti trgovci z diamanti niti potrebne finančne institucije nimajo znanja oziroma alarma, ki bi jih opozoril na nevarnost in dejanski izvor tovrstne trgovine. Prav tako se ne zavedajo, da so lastniki ključnih faktorjev v zgodbi o destabilizaciji, v tem primeru zahodne ekvatorialne Afrike ali globalnega terorizma (Pieth 2002, 26).

Zato so posamezne države po napadih na ZDA 11. 9. zahtevale in dosegle določene standarde in vzpostavile nove mehanizme, ki bi v večji meri preprečevali tovrstne dogodke.

3.2 Al Kaida in financiranje terorizma

Al Kaida je denar zbirala tudi preko bogatih veljakov in donatorjev v islamskem svetu. Veliko vlogo v financiranju napadov na ZDA je nosila tudi Bosna. Večina poslov v Bosni in Hercegovini je potekala preko ene osebe, in sicer Hassana al Turabija, ki je odprl vrata Osami bin Ladnu in njegovim somišljenikom. Al Kaida je nudil zatočišče in pomoč več kot pet let, vse do napada na ZDA 11. septembra 2001. Zatočišče je bilo postavljeno v Sudanu. Tu sta bivala tako Osama kot Hassan. Kar najbolj zbode v oči, je dejstvo, da je bila to trdnjava in glavna tranzitna pot za prevoze ilegalnega orožja v Bosno. Hassan je bival na Dunaju kot kulturni svetovalec s sudanskim potnim listom, poleg tega je še urejal posle za celoten Balkan. V nekem intervjuju je poudaril, da se vprašanje vojne v Bosni ne obravnava le kot vzpostavitev mira ali odbitju napadalcev, temveč kot cilj, da Bosna v celoti postane muslimanska. V nasprotnem primeru je bil ves trud in boj zaman. Iz poročil obveščevalnih služb ZDA iz leta 1996 je razvidno, da Hassan preko raznih dobrodelnih društev spodbuja ekstremizem v Bosni. Poleg tega je ustvaril varno zatočišče in izhodišče za napadalce na ZDA leta 1995. Clement Rodney Hampton, ameriški musliman, ki se je uril v verskih šolah v Afganistanu pod vodstvom Al Kaide, je na zaslišanjih potrdil, da je v ZDA tihotapil denar, ki je bil namenjen za razvoj tretjega sveta. S tem denarjem so se v New Yorku, Connecticutu in Pensilvaniji urili ekstremisti, ki so bili namenjeni na balkansko bojišče. Del teh ekstremistov je celo sodelovalo v napadih na Svetovni trgovinski center leta 1993. Hassan je zbral somišljenike in prostovoljce ter razne radikalne pristaše, da bi mu pomagali pri vodenju in podpori v organizaciji TWRA (Agencija za pomoč tretjemu svetu) (Kohlman 2005, 30–72).

Preko te agencije se je stekala večina finančnih transakcij za džihad v Bosni. V juniju 1995 je hrvaška policija ujela alžirskega veleposlanika Centra za begunce Al-Kifaha, pri katerem so odkrili večje število potnih listov borcev v Bosni. Sumijo, da je Osama Bin Laden daroval velike vsote denarja TWRA; ta denar so porabili za potrebe nakupa orožja ter pomoč vodstvom radikalistom v bosanski vladi. Potrditev temu dejstvu je bila neposredna povezava med zaprtim šejkom Omarjem Abdulom Rahmanijem in organizacijo TWRA. V tajnih pogovorih je vodstvo TWRA na Dunaju Rahmaniju zagotovilo, da bo preko Bosne širilo nauke Al Gamija-ata Al Islamiyya ter prodajalo šejkove vojno spodbujajoče videoposnetke. Te podatke so našli v raciji italijanske policije v Milanu, in sicer v kulturno-islamističnem centru/inštitutu šejka Anwara Shaabana. TWRA je tako neposredno sodelovala v nakupih velikih količin orožja s črnega trga v Sudanu in SZ za potrebe balkanskega bojišča. Leta 1992 so razne obveščevalne službe odkrile namero TWRA, da bi kupila 120 ton orožja iz SZ . Tu je šlo v veliki meri za puške, minomete, streliva in min, ki so v Bosno prispeli preko Sudana in nato Slovenije ter Hrvaške. To orožje so dostavili s pomočjo ruskih letal v skladišča v Sloveniji, ki jih je zakupila TWRA. Orožje so nato dostavljali v Tuzlo in Zenico s pomočjo helikopterjev ruskih in ameriških plačancev. Del orožja je nato odkrila slovenska policija, ki je v raciji zaplenila okoli 10.000 pušk, 750.000 kosov streliva in veliko ostalih minsko-eksplozivnih sredstev v vrednosti 10 milijonov dolarjev. Samo nekaj mesecev kasneje je podobno pošiljko v vrednosti 15 milijonov dolarjev odkrila Nemčija. Vse to je financirala TWRA. Del neodkritega orožja je prišel na končno destinacijo s pomočjo misije UN, in sicer v okviru turške in malezijske vojske. Paradoksalno je velik del denarja prišel ne samo od Osame, temveč od navideznih zaveznikov ZDA v muslimanskem svetu. Namreč v oči bode dejstvo, da je bila največji donator in pokrovitelj TWRA Savdska Arabija. Samo leta 1992 je predstavnik kraljeve vlade Savdske Arabije pisarni na Dunaju osebno dostavil 5 milijonov dolarjev v gotovini. Predvsem je bilo kamen spotike dejstvo, da ni uspel nihče dejansko nadzirati poteka finančnih transakcij iz Savdske Arabije v to pisarno. Mreža je bila namreč zasnovana tako natančno, da se dejanskega lastnika ni dalo odkriti (Kohlman 2005, 68–72).

3.3 Savdska Arabija in BiH

Znamenita je ena izmed izjav vodstva Savdskega visokega odbora za pomoč za področje Bosne: »Nihče ne more nadzorovati pritoka denarja iz Savdske Arabije, namreč ne gre za eno osebo, temveč za tisoče. Mi smo tu, sami se pogajamo in vodimo poslovne pogovore z poslovneži. Nekje očitno drugi ne.« Pomembno je poudariti, da ne gre za osamljen primer financiranja Savdske Arabije, ampak je to le ena izmed kapelj v morje in to ni bil osamljen prekršek. Borcem in mudžahedinom v Bosni so tudi ostale humanitarne organizacije dostavljale orožje, materialno-tehnična sredstva in moštvo. Leta 1993 so odkrili video posnetke, ki so prikazovali, kako Egipčanska agencija za humanitarno pomoč EHRA (Egyptian Human Relief Agency) nudi pomoč in podporo pribežnikom in sirotam, katerih očetje so bili borci (shuhaddi – gverilci mučeniki). Na istem posnetku je prikazano mlado bosansko dekle, ki priseže: »Borili se bomo kot mudžahedini, da ostanemo na svoji zemlji in ohranimo zastavo islama. Alah nam bo zagotovil zmago in to nam je dovolj« (Kohlman 2005, 73).

Štirideset kandidatov, ki so bili v oskrbi agencije, je bilo poslanih nazaj v Bosno, kjer so nadaljevali boj. Še eden izmed očitnih primerov financiranja mudžahedinov je bila zasega letala iranske letalske družbe Iran Air na zagrebškem letališču, saj naj bi prevažalo humanitarno pomoč za Bosno. Na krovu so odkrili štiri tisoč kosov orožja. Mudžahedini so namreč v Bosni že leta 1993 imeli vzpostavljeno sofisticirano mrežo za tihotapljenje orožja, ki je vključevala znatna finančna sredstva. Pomembno se je zavedati, da dejanska mreža ne bo nikoli znana, vendar so velike količine »tako imenovane humanitarne pomoči in milijone dolarjev« namenili za potrebe borcev. Prav tako je znaten delež finančne pomoči romal na račune Al Kaide po celem svetu, s čimer je bila ta organizacija sposobna financirati svoje operacije. Prav tako je bilo veliko humanitarnih in nevladnih organizacij, ki so imele pečat in mandat pomagati ljudem v Bosni, dokazano povezanih v financiranju terorističnih napadov na Svetovni trgovinski center 1993, zarote *Bojinka* na Filipinih 1995, bombni nad na podzemni v Parizu 1995, v bombne napade na veleposlaništva v Afriki 1998 in v neuspešno alžirsko milenijsko teroristično zvezo in samomorilske napade 11. septembra (Kohlman 2005, 75–76). Kot je razvidno iz tekstov, teroristične skupine financirajo iz dejavnosti, v katerih iz dneva v dan poslujemo in živimo navadni smrtniki. Prav tako pa je treba poudariti načine, v katerih tovrstne dejavnosti financirajo države. Zato menim, da je velika razlika v proučevanju terorizma na mikro in makro ravni. Poslovanje neke teroristične organizacije je namreč enako zapleteno kot poslovanje neke multinacionalke; na videz povsem legalni transferji pa so lahko

le v določenem odstotku ali segmentu celotnega poslovanja namenjeni terorizmu. Velikokrat se zgodi, da zaposleni v neki humanitarni organizaciji sploh ne vedo, da so del večjega načrta. Zato bi rad na tem mestu poudaril nekaj načinov, kako vlade, sodstvo in policija postopajo pri odkrivanju tovrstnih pojavov in dejavnosti. Najprej mora zato obstajati ustrezna zakonodaja, šele nato pa lahko začnejo postopati razni organi pregona. Na te ukrepe pa se bom osredotočil v naslednjem poglavju, kjer bom predstavil prakso preprečevanja financiranja terorizma in preprečevanja ekonomskega kriminala doma in v tujini. Vendar moram poudariti, da bom le predstavil nekaj smernic in predstavil sistem zaščite pred pojavi organiziranega ekonomskega kriminala in terorizma, ne bom pa se omejil na sistem sam v smislu iskanja potrebnih sprememb in dodelav.

4 Organizacije za boj proti financiranju terorizma v svetu

Kmalu po napadih, natančneje 30. oktobra 2001, je finančno-akcijska skupina, specializirana za boj proti pranju denarja FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering), sprejela vrsto posebnih priporočil za preprečevanje financiranja terorizma. Namreč prav napadi na ZDA septembra istega leta so zahtevali veliko ukrepov v smislu zatiranja financiranja terorizma. Velik del programa USA TRIOT je naravnane proti mednarodnemu pranju denarja in boja proti financiranju terorizma (Finančna akcijska skupina 2009).

Pranje denarja je bilo definirano že v okviru konvencije Združenih Narodov proti nedovoljenim drogami in psihotropičnim substancam z dne 19. decembra 1988. Dejansko definicijo postavi šele FATF v okviru 40 priporočil iz leta 1990. Nato se je problema lotil Svet Evrope v konvenciji proti pranju iskanju in zamrznitvi oziroma zaseganju dobičkov, pridobljenih s kriminalom, z dne 8. novembra 1990. Še natančneje je problem obravnavan v Strasbourški konvenciji v 6. členu, po katerem morajo banke zagotoviti znotraj domačega prava prepoved (Finančna akcijska skupina 2009):

- transakcij in transformiranja premoženjske slike, če je to premoženje prepoznano in pridobljeno kot dobiček v okviru nedovoljene trgovine z drogami, orožjem ali kakršne koli nedovoljene trgovine. Vsakemu, pri katerem odkrijejo tovrstno premoženje, ga lahko zamrznejo ali zasežejo;

- prikrivanje in maskiranje prave narave, vira lokacije, dispozicije, transakcije, s spoštovanjem do lastnika premoženja, če je jasno, da je to premoženje pridobljeno in subjekt svojih konstitucionalnih načel in osnovnih konceptov oslabljenega sistema;
- posedovanje premoženja, če se ve, da je v času pridobitve veljalo za pridobljeno po nelegalni poti.

Velik napredek je dosegla tudi Evropska skupnost v direktivi z dne 10. junija 1991, kjer se je konvencija prepoznala kot dejavnost, ki se potencialno pokaže v financiranju s strani nelegalnih dejavnosti, še posebej v dejavnostih, kjer pride do izraza pridobivanja premoženja s pranjem denarja. Konvencija Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu z dne 15. novembra 2000 poizkuša zapolniti luknje, ki blokirajo mednarodna prizadevanja za zajezitev nelegalnih dejavnosti, ki se raztezajo od pranja denarja do trgovine z belim blagom. Konvencija v veliki meri razširi že prej postavljene definicije, vendar poudari, da mora vsaka država (sama) iskati svojo aplikacijo oziroma svojo definicijo pranja denarja, ki se sklada z pravosodjem in finančno ter varnostno strukturo posameznega nacionalnega sistema (Združeni narodi v boju proti organiziranemu kriminalu 2009).

Prav tako se OZN trudi definirati »*serious crime*«, kriminal višje stopnje kot obliko organiziranega kriminala. V okviru te ideje je EU 4. decembra v okviru Evropskega parlamenta in Sveta EU sprejela drugo direktivo za preprečevanja pranja denarja. Tako Svet ministrov kot Evropski parlament sta zahtevala dodatno razširitev ukrepov v okviru EU-direktive proti pranju denarja. Zato je leta 1999 sledil predlog, ki širi prepoved dejavnosti pranja denarja in tako vključi ne le trgovino z prepovedanimi drogami, ampak tudi ostali organizirani kriminal, ter razširitev obveznosti direktive do določenih nefinančnih dejavnosti. Komisija je tako dosegla, da se ločuje med pojmom zakona, ki prepoveduje in se ukvarja z dejavnostjo pranja denarja (*the definition of the crime of money laundering*), in na drugi strani specifične obveznosti, da se prijavi sum pranja denarja v nekem finančnem sektorju ali določeni dejavnosti. Torej poudarjajo obveznost po prijavi kaznivega dejanja pranja denarja. Vendar je Komisija prišla do sklepa, da za vse pomene direktive in njene razširitve na določene nefinančne aktivnosti prijavljanje grobih – resnih kaznivih dejanj mogoče temelji na preširokem obsegu. To pomeni, da se obveznost prijavljanja suma, definiranega v okviru direktive, mora nanašati na dejavnosti, ki so vezane na organizirani kriminal, ali tiste dejavnosti, ki škodujejo finančnim interesom EU. Zato se kriminalno dejavnost obravnava kot

»sodelovanje v dejavnostih v povezavi z organiziranim kriminalom, prevaro, korupcijo ali katerokoli nelegalno dejavnostjo, ki škoduje posredno ali neposredno finančnim interesom EU.« (Evropska politika o financiranju terorizma in organiziranem kriminalu 2009)

Organizirani kriminal obravnavamo kot »delovanje določene kriminalne organizacije ali skupine.« Iz tega je jasno razvidno, da sta pranje denarja in financiranje terorizma dva povsem različna koncepta. Kot je implicirano s terminom »pranje«, se le-to obravnava kot imeti denar, pridobljen iz kriminalne dejavnosti, in ga v finančnem sistemu prikazovati kot legalno pridobljenega tako, da finančni sistem in institucije, ki preprečujejo tovrstno aktivnost, ne opazijo tovrstne dejavnosti, vendar ga istočasno preganjajo. To logično pomeni kriminalno dejavnost, ki se odraža v terminu pranje denarja. Seveda se lastniki tovrstnega denarja poslužujejo različnih metod, kako dejansko prikriti dejanski izvor tovrstnega denarja in namen. Prav tako se bodo istih metod posluževali tisti, ki financirajo določene teroristične aktivnosti. Vendar je potrebno poudariti, da način pridobivanja denarja, ki je legalen in ga bodo hipotetično namenili financiranje terorizma, samo po sebi še ni prekršek oziroma zločin, temveč to postane šele, ko gre dejansko za financiranje teroristične aktivnosti ali pridobivanja sredstev na zgoraj omenjeni način, za potrebe financiranja terorističnih aktivnosti.« (Evropska politika o financiranju terorizma in organiziranem kriminalu 2009)

Problem, s katerim se soočajo organi pregona varnostno obveščevalne službe in banke, je v tem, da komitenti bančnega sistema maksimalizirajo anonimnost transakcij in računov. To dosežejo z ustvarjanjem slamnatih podjetij, katerih lastniki ostajajo oziroma so neznani (lastništvo podjetja je neznano). Ta anonimnost se lahko posledično prenese na ostale sektorje oziroma področja zakona. Tu imam predvsem v mislih kriminal, bančništvo in davkarstvo. Da povzamemo: imena lastnikov in tistih, ki opravljajo transakcije, ostanejo neznana, kar onemogoča ustrezno zaščito v smislu nadzora nad sumljivimi transakcijami denarja. Zato se sistem sooča z dvema posledicama:

- prva je potreba po boljšem razumevanju legalne in nelegalne strukture obnašanja ali vzpostavljanja kriminala;
- druga je boljše razumevanje, kateri ukrep je uspešna oziroma neuspešna implementacija regulacij ali pravil, po katerih deluje trenutni bančni sistem v smislu preprečevanja pojava pranja denarja. (Evropska politika o financiranju terorizma in organiziranem kriminalu 2009).

Posledica tega spoznanja je poročilo, ki ga je izdala EU kmalu po napadih na ZDA 11. septembra. Priporočilo (JHA B/2000/B2/01) je Evropska komisija nadgradila v Poročilo o transparentnosti in pranju denarja (Evropska politika o financiranju terorizma in

organiziranem kriminalu, 2009). Poročilo ne omenja terorizma, ampak predvsem poudarja finančne preiskave za potrebe preiskovanja, odkrivanje in preprečevanje financiranja terorizma in terorističnih skupin. Pri tem so si bili pisci poročila enotni, da teroristične organizacije in skupine uporabljajo enake metode pridobivanja financ in transakcij financ kot ostale kriminalne skupine in združbe ter podjetja, ki se morebiti ukvarjajo s tovrstnim pridobivanjem denarja. Zato se to poročilo nanaša predvsem preprečevanja in odkrivanja dejavnosti pranja denarja v večjih podjetjih. To pomeni da pokriva tako legalne kot nelegalne strukture, ki so bile odkrite ali se jih sumi, da so uporabljene v sistemu članic EU v procesih pranja denarja.

Te strukture so definirane na naslednji način:

- legalna in nelegalna struktura sta definirani kot organizacija z ekonomsko in sodno prakso;
- regulacija je skupek tistih zakonov in provizij v področjih korporativnih podjetjih, ki se nanašajo na ukrepe proti pranju oziroma preprečevanja pranja denarja. Obstoj legalnih provizij namreč lahko tako direktno kot indirektno poveča učinkovitost predstavljanja vzpostavljenega regulativnega mehanizma (zakona, ki se nanaša na regulacijo finančnih transferjev in poslovanja) v primerih preiskave, ko se pojavi sum pranja denarja. Najprej je to mogoče osmisлити s spodbujanjem tovrstnega početja in s tem omogočiti zbiranje ustreznih podatkov in informacij za potrebe kriminalne preiskave. Šele nato se lahko izvede dejansko odkritje oziroma transparentnost finančnih mehanizmov z identificiranjem subjektov, ki so bili vključeni v operacijo. (Evropska politika o financiranju terorizma in organiziranem kriminalu,)

Vendar se tu pojavita dve oviri, in sicer *ovira regulacije* in *ovira implementacije oziroma uveljavljanja ukrepa (regulativnega mehanizma)*. Prva se nanaša na preprečevanje oziroma omejevanje mednarodnega sodelovanja na področju pranja denarja. To namreč temelji prav na pomanjkanju regulativnih mehanizmov. Druga se nanaša predvsem na implementacije in vnašanje ter upoštevanje že vzpostavljenih regulativ. Tu sta predvsem mišljena tako imenovan *bypassing* in slab nadzor nad izvajanjem delovanja nekaterih institucij, predvsem v državah tretjega sveta in držav v razvoju (Evropska politika o financiranju terorizma in organiziranem kriminalu 2009).

5 Zakonodaja z področja pranja denarja in financiranja terorizma v Sloveniji

5.1. Splošno o pranju denarja in financiranju terorizma

ZPPDFT opredeljuje pranje denarja kot katero koli ravnanje, s katerim se prikriva izvor denarja ali drugega premoženja, pridobljenega s kaznivim dejanjem, in vključuje: zamenjavo ali kakršenkoli prenos denarja ali drugega premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja ter skrivanje ali prikrivanje prave narave, izvora, nahajanja, gibanja, razpolaganja, lastništva ali pravic v zvezi z denarjem ali drugim premoženjem, ki izvira iz kaznivega dejanja. Pranje denarja predstavlja torej samostojno kaznivo dejanje, katerega bistvo je skrivanje oziroma prikrivanje nezakonite narave ali izvora premoženjske koristi, pridobljene s storitvijo kaznivega dejanja (najpogosteje davčno zatajitvijo, nedovoljeno trgovino z mamili, nedovoljenim prometom z orožjem, korupcijskimi kaznivimi dejanji, goljufijo ipd.) z namenom, protipravno pridobljeno premoženjsko korist prikazati kot legalno pridobljeno premoženje. Končni cilj pranja denarja je postopna vključitev »oprane« denarja ali premoženja v kriminalno dejavnost (obstoječo ali novo) oziroma v običajne poslovne tokove, ki so sestavni del zakonite poslovne dejavnosti (Analiza tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma 2009).

V skladu z ZPPDFT predstavlja financiranje terorizma proces zagotavljanja ali zbiranja oziroma poskus zagotavljanja ali zbiranja denarja ali drugega premoženja zakonitega ali nezakonitega izvora, posredno ali neposredno, z namenom, da bosta ta denar ali premoženje v celoti ali samo deloma uporabljena za izvedbo terorističnega dejanja ali da ga bo uporabil terorist oziroma teroristična organizacija. V nasprotju s pranjem denarja, pri katerem je predmet skrivanja ali prikrivanja lahko samo nezakonito pridobljeno premoženje, torej premoženje ustvarjeno s predhodno izvršitvijo določenega kaznivega dejanja, so pri financiranju terorizma sredstva, namenjena za izvedbo terorističnega dejanja oziroma uporabi teroristom ali terorističnim organizacijam, lahko tako zakonitega (osebni dohodek, dobiček, humanitarna sredstva, sponzorska sredstva ipd.) kot tudi nezakonitega izvora (sredstva pridobljena s kaznivim dejanjem npr.: davčna zatajitev, korupcijska kazniva dejanja, trgovina z mamili ali orožjem itd.) (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma 2010).

Republika Slovenija je v okviru boja proti terorizmu sprejela Zakon o omejevalnih ukrepih, ki jih RS uvede ali izvaja skladno s pravnimi akti in odločitvami, sprejetimi v okviru mednarodnih organizacij (ZOUMO – Uradni list RS, št. 127/06). Omejevalni ukrepi, ki se v

tem trenutku izvajajo v Republiki Sloveniji, imajo podlago v pravnih aktih Varnostnega sveta OZN in Evropske unije, lahko pa se uvedejo tudi na podlagi zavezujočih ali nezavezujočih aktov drugih mednarodnih organizacij ali združenj (npr. OVSE). Med ukrepe lahko sodijo popolna ali delna prekinitvev ekonomskih odnosov in železniških, pomorskih, zračnih, poštnih, telegrafskih, radijskih in drugih komunikacijskih sredstev ter pretrganje diplomatskih odnosov; z vidika boja proti terorizmu se najpogosteje uporabljajo finančne sankcije, ki vključujejo zamrznitev sredstev na računih in/ali prepoved razpolaganja s premoženjem (ekonomskimi viri) nasploh, vojaški embargo, ki pomeni prepoved prometa z orožjem z določeno državo ali drugimi subjekti, tudi "potovalni" embargo, ki vključuje prepoved vstopa določenih oseb v državo in tranzit čez njeno ozemlje (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma 2010).

Omejevalni ukrepi se lahko izvajajo zoper države, mednarodne organizacije, druge entitete, fizične osebe (npr. voditelji držav, visoki državni uradniki, teroristi) in druge subjekte, od katerih so najbolj znane teroristične organizacije. Med osebami pod sankcijami so lahko tudi pravne osebe. Osebe, zoper katere veljajo sankcije, so našteje na seznamih, ki so del pravnih aktov, ki uvajajo sankcije.

Kot primer v praksi bom navedel primer poslovanja finančnega sklada KD, ki mora pri analizi tveganja za pojav pranja denarja in financiranja terorizma iz leta 2008 v skladu s 6. členom Zakona o preprečevanju denarja in financiranja terorizma zadostiti določenim pogojem. Pri analizi tveganja velja interni predpis, izdan na podlagi 6. člena Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (Ur. l. RS, št. 60/07) ter Smernic za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma 2010):

»Agencije za trg vrednostnih papirjev, v skladu s katerim družba za upravljanje investicijskih skladov oziroma oseba, ki lahko v skladu z zakonom, ki ureja upravljanje investicijskih skladov, izvaja posamezne storitve ali posle upravljanja investicijskih skladov (v nadaljevanju: DZU), podrobneje opredeli dejavnike tveganja za pranje denarja ali financiranje terorizma, ki jim je izpostavljena pri izvajanju storitev ali poslov upravljanja investicijskih skladov. S pomočjo analize tveganja DZU opredeli tudi postopek, s katerim se posameznega vlagatelja, poslovno razmerje, ki ga vlagatelj sklepa, ali transakcijo, ki jo vlagatelj opravlja, umesti v ustrezno kategorijo tveganosti, pa tudi področja in poslovne procese, v katerih se presoja stopnja izpostavljenosti tveganjem pranja denarja in financiranja terorizma ter ukrepe za odpravo takšnih tveganj. Analiza tveganja je sestavni del ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. Temelji na kriterijih, določenih v

Smernicah za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma, ki jih je izdala Agencija za trg vrednostnih papirjev, in predstavlja osnovo za umestitev posameznega vlagatelja v eno od kategorij tveganosti. Od umestitve vlagatelja v kategorijo izredno visoko, visoko, srednje ali neznatno tveganega je namreč odvisna vrsta pregleda vlagatelja (prepoved poslovanja z vlagateljem, poglobljen pregled, običajen pregled, poenostavljen pregled), ki ga DZU izvede na podlagi Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma« (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma 2010).

V tem primeru gre za jasno razdelitev, v kateri lahko po zakonu skladi ali banke preverjajo oziroma so dolžni pri vlagateljih zahtevati določeno akreditacijo v smislu preverjanja svojega vlagatelja oziroma izvora njegovega premoženja. V primerih, ko je ta oziroma njegovo premoženje osumljeno, da je pridobljeno na nelegalen način, se morajo vzdržati posla z njim in to odkritje čim prej javiti ustreznim organom pregona (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma 2010).

6 Zaključek

Pri proučevanju terorizma kot oblike organiziranega ekonomskega kriminala sem prišel do spoznanja, da se tovrstna dejavnost povsem opira na pojave, ki jih v pravnih in sodnih krogih imenujejo ekonomski, finančni kriminal ali pa gospodarska kriminaliteta. Gre namreč za pojav, ki za svoj obstoj izkorišča infrastrukturo, ki jo pripisujemo organiziranemu kriminalu. Tu se je potrebno dejansko zamisliti, kdo je organiziran kriminalca in kdo terorist in v čem bi si morale metode pridobivanja sredstev s strani teroristov imenovati kako drugače kot organizirana gospodarska kriminaliteta ali ekonomski kriminal. V tem diplomskem delu sem namreč dokazal, da dejanske razlike, ko gre za pridobivanje sredstev, ni. To pomeni, da se terorist v ničemer ne razlikuje od organiziranega kriminalca v primeru, ko govorimo o pridobivanju sredstev in denarja za izvajanje določenih terorističnih ali kriminalnih aktivnosti, saj oboji uporabljajo iste metode in isto oz. vsaj podobno infrastrukturo.

To me neposredno napelje na prvo hipotezo, ki pravi: *Sredstva, ki so pridobljena za operacije terorističnih skupin, lahko imenujemo z besedo organizirani ekonomski kriminal ali gospodarska kriminaliteta.* To lahko z gotovostjo potrdimo, saj so poti oziroma definicije, ki opisujejo organizirani ekonomski kriminal in kaj vanj spada, povsem enaka kot morebitne definicije, pri katerih govorimo o financiranju terorizma. Razumeti je treba, da sta oba pojava vezana tako na razviti kot nerazviti svet. Razlika pa je v tem, da je večina pojavov povezanih s terorizmom v družbah in državah, ki tradicionalno veljajo za nestabilne, v katerih je velika stopnja korupcije, nezaupanja v politične in sodne strukture, države, za katere so značilni neizoblikovani osnovni državotvorni organi. V takih razmerah, kjer po naših merilih ni zdravega družbenega vsakdana in normalnega bivanja, se ljudje v interesu po zagotovitvi osnovnih življenjskih pogojev in standardov poslužijo metod, ki so nelegalne. Govorimo o metodah, ki jih uvrščamo v kriminalno dejavnost. Za dane razmere po moji oceni ni kriv posameznik, temveč družba kot celota. Kriminalno dejanje – poudarjam: po naših merilih – postane edini vir za preživljanje celih skupnosti, celo regij. Zato se je potrebno vprašati, ali lahko dejanska sila in zgolj preprečevanje v nalogi omenjenih kriminalnih dejavnosti prepreči delovanje terorizma. Ne gre namreč za različna pojava, temveč za nadgradnjo enega v okviru drugega.

Pri drugi hipotezi sem se spraševal, ali se teroristične skupine pri pridobivanju sredstev poslužujejo istih metod, s katerimi označujemo organizirani ekonomski kriminal. Tudi to hipotezo lahko potrdim, saj so metode in načini pridobivanja sredstev identični in se v ničemer ne razlikujejo med seboj. Sam sem namreč mnenja, da je človek ne glede na

veroizpoved, raso ali kraj bivanja najprej homo economicus in dokler to ostane, mu je prva skrb ustvarjanje dobrin za preživetje zanj in njegove družine. Če jih ne more ustvariti legalno, jih pač zaradi sil razmer nelegalno. Terorizem kot tak samo v danih razmerah razširi in dopolni pojem organiziranega ekonomskega kriminala. Ta dva pojavi pa nista samo del oddaljenega tretjega sveta, Afrike, Srednjega in Bližnjega vzhoda, centralnoazijske regije in indijskega polotoka, sta prav tako del naše družbe. Sta del našega razvitega, zahodnega sveta ali civilizacije in tudi naše države! Razlika je samo v tem, da se naš del sveta ne sooča toliko s terorizmom kot pa s pojavom organizirane ekonomske kriminalitete. Slovenija velja za varno državo, še posebej, kar se tiče groženj s terorizmom, imamo pa kar nekaj afer, ki so povezane z organiziranim ekonomskim kriminalom. Moram poudariti, da nas dejstvo, da živimo v relativno varni družbi, v prav ničemer ne izključuje iz pojava terorizma, ki se odvija po svetu. Javnost velikokrat izjemno nekritično vidi samo dim, ne pa tudi ognja. Torej če v Sloveniji ni dima, tudi ni ognja. Ravno države, kot je Slovenija, še posebej ob tako dobri geografski legi, so namreč idealno izhodišče za delovanje raznih organiziranih kriminalnih in terorističnih združb, ki lahko delujejo z roko v roki. Smo člani vseh vidnejših mednarodnih struktur na meji z Balkanom in Vzhodno Evropo. Zato sem mnenja, da preko Slovenije poteka veliko transferjev, od ljudi, materiala, do storitev, ki glede na dane razmere niso odkriti. Velika večina jih poteka povsem legalno in transparentno, v drugem okolju pa so lahko posredno ali neposredno del nekega nelegalnega dejanja. Pojav se ne začne v neki ulici v Bagdadu in se nato čez noč prenese v London. Vmes je na stotine krajev in mediatorjev in kar je najpomembnejše: ne gre za vzorce, ampak za stotine transakcij, izjav, načrtovanj, interesov in zgodb, ki niso nujno del istega načrta. Pojav je namreč izjemno kompleksen, saj ne vsebuje samo kriminalce, temveč tudi ljudi, ki delajo povsem legalno, transparentno in plačujejo davke.

Tretja hipoteza pravi, da je *pri preprečevanju financiranja terorističnih skupin in dejavnosti potrebno vzpostaviti predvsem sistem preiskovanja poslovanja in odkrivanja dejanskega izvora premoženja stranke*, in problem obravnava širše. Povsem se strinjam in tudi praksa je pokazala, da je eden izmed najboljših načinov preprečevanja dela financiranja, ne vsega terorizma, prav odkrivanje dejanskega izvora denarja. Vendar ta dejavnost ali mehanizem vseeno ne izključuje možnosti ostalih načinov zbiranja sredstev, kaj šele njihove distribucije. Četudi bi zajezili ta problem, bi se alokacija virov prenesla oziroma stopnjevala na drugih ravneh. Zato je to le eden izmed načinov, kako zajeziti del preteče nevarnosti. Hipoteza je bila nedvomno postavljena v preozek okvir, saj gre samo za en mehanizem, in sicer na področju, kjer se srečujemo s problemom pranja denarja, torej spravljanje (v obtok) tistega denarja, ki je

bil pridobljen po nelegalni poti. Kot pa je moje diplomsko delo pokazalo, je težko vzpostaviti dejanski okvir, v katerem bi lahko dejansko opredelili gospodarsko kriminaliteto, ki bi bila podlaga terorizmu. Področje je, kot je jasno, razvidno izjemno široko in že sam pojem gospodarske kriminalitete, ki služi terorizmu, nakazuje mnogo težav. Prva težava, s katero sem se srečeval tudi sam, je, da so nekatere običajne prakse poslovanja (finančnega poslovanja) lahko v določenih scenarijih nelegalne. Naslednjo težavo nakazuje različen pogled na poslovanje in ustaljene prakse denarnega poslovanja po svetu. Zahodnjaški sistem se namreč povsem razlikuje od sistema poslovanja v nekaterih predelih sveta, predvsem v državah na arabskem polotoku, Bližnjem vzhodu, v Latinski Ameriki, na indijski podcelini in v pacifiški regiji. Tu je namreč vez med tradicijo in vsakdanjim življenjem še vedno neizmerno močna. Potrebno je tudi vedeti, da se je z vključitvijo terorizma v okvir organiziranega ekonomskega kriminala odprla Pandorina skrinjica. Gre namreč za neznamenit pojem, ki že sam po sebi buri duhove in ki v mednarodni skupnosti še ni dosegel točke, v kateri bi dosegli konsenz o vprašanju, kje, kako in zakaj govorimo o terorizmu in kdo so ljudje, ki ga vršijo. Ne nazadnje pa, kot sem že omenil, trčimo v različne svetove z različnimi hitrostmi in – najpomembnejše – različnimi mentalitetami. Ali lahko torej na koncu naloge izjavim, da se terorizem za svoje delovanje poslužuje identičnih metod kot organizirana oblika ekonomskega kriminala. Vendar pa je treba poudariti, da problem ne gre »vice-versa«, saj ni vsako dejanje, ki je nelegalno in pri tem vključuje indice ekonomskega kriminala, tudi teroristično dejanje.

Literatura

1. Adamoli, S. 1998. *Organised crime around the world*. Helsinki: European Institute for Crime prevention and Control.
2. BBC. 2002. *Financing terrorism in USA*. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/6452789.stm> (15. april 2009).
3. Biersteker, J. Thomas in Sue Eckert. 2006. *The political Economy of Terrorism*. Cambridge: University press.
4. Bruck, Tilman. 2007. *The economic Abalysis of Terrorism*. London: Mass press.
5. Dimitrijević, V. 2000. *Terorizam*. Beograd: K.V.S. Beograd.
6. Dobovšek, Bojan. 1997. *Organizirani kriminal*. Ljubljana: Založba Unigraf.
7. Duyne P.C. Van. 2003. *Financial investigation of crime*. Nijmegen: Wolf legal publishers.
8. Ehrenfeld, Rachel. 2005. *Funding Evil, how terrorism is Financed and how to stop it*. Chicago: Pluto press.
9. Evropska komisija. 2009. *Evropska politika o financiranju terorizma in organiziranem kriminalu*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/external_relations/cfsp/sanctions/list/consol-list.htm (15. maj 2009).
10. Financial action task force. 2004. *Money laundring vulnerabilities of Free Trade Zones*. Dostopno prek: http://www.fatf-gafi.org/pages/0,2987,en_32250379_32235720_1_1_1_1_1,00.html. (23. maj 2009).
11. Freemantle. Brian. 1996. *Hobotnica*. Ljubljana.
12. Fundacija Jamestown. 2002. *Sierra Leone: an obscure battlefield in the War of Terrorism*. Dostopno prek: http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=633. (3. november 2009).
13. Galtung, Johan., V. Grover in F. Verinder, ur. 2002. *On causes of Terrorism and their Removal*. New Delhi: Cresskill.
14. Hladnik¹, Gašper. 2008. Razgovori z agenti Interpola v Sierra Leone. Sierra Leone, 15. avgust.
15. Hladnik², Gašper. 2009. Opravljanje dela v Damasku. Damask, 1. julij.

16. Infoplease – all the knowledge you need. Dostopno prek: <http://www.infoplease.com/spot/terrorlog.html> (17. marec 2007).
17. Interpol general secretariat. 2000. *Havala kot alternativni vzporedni bančni sistem, in njena vloga v pranju denarja*. Dostopno prek: <http://www.interpol.int/Public/FinancialCrime/MoneyLaundering/Hawala/default.asp> (14. avgust 2009).
18. Junne, Gerd in Verkoren, Willemijn. 2005. *Postconflict development*, London: I. B. Tauris.
19. Justia US Laws. 2005. *U. S. Code of the Regulations Online: Title 18, section 2331*. Dostopno prek: http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?dbname=browse_Usc&docid=cite:t18Usc2331 (15. maj 2009).
20. Kohlman, Evan. 2005. *Al qa'idin džihad u Evropi, Afganistansko – bosanska mreža*. Zagreb: Globus.
21. KD Skladi – družba za upravljanje. 2010. *Pristop k podskladom*. Dostopno prek: <http://www.kd-skladi.si/data/uploads/Priloga%201.pdf> (1. junij 2009).
22. Laquer, Walter. 1986. Reflection of terrorism. *Foreign affairs* 66 (1-2).
23. Meyssan, Thierry. 2003. *11. september velika laž*. Ljubljana: Orbis.
24. Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije. 2004. *Zunanja politika držav v boju proti terorizmu*. Dostopno prek: http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zunanja_politika/omejevalni_ukrepi_drzave1.doc (2. junij 2009).
25. Mortimer, Adler J. *The New Encyclopedia Britannica*. 2005. Chicago: Encyclopedia Britannica.
26. National Archives and Records Administration. 2005. *U. S. Code of the Regulations online: Title 28, section 0.85*. Dostopno prek: http://a257.g.akamaitech.net/7/257/2422/08aug20051500/edocket.access.gpo.gov/cf_v_2005/julqtr/28cfn0.85.htm (2. junij 2009).
27. Philcox, Norman. 1978. *An Introduction to organised crime*. Springfield Illinois: Lit.
28. Pickerr K.H. Spencer. 2002. *Financial crime investigation and control*. New York: J. Wiley corp.
29. Pieth, Mark. 2002. *Financing terrorism*. London: Macmillan.
30. Prezelj, Iztok. 2004. *Sistem kriznega menedžmenta v sodobni državi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

31. Soamings Henry. 2002. *Reports on 9/11 attacks and how it came to it*. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/1541258.stm> (15. junij 2009).
32. Strategic Insights. 2004. *Sistem Havala*. Dostopno prek: <http://www.ccc.nps.navy.mil/si/2005/Jan/comrasJan05.asp> (20. maj 2009).
33. Slavnič, Nikola. 1998. *Gospodarska kriminaliteta*. Ljubljana: Visoka poslovna šola.
34. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 2002. Ljubljana: DZS.
35. Strategic insights. 2005. Al Qaeda Finances and Funding to Affiliated Groups. *Strategic Insights IV (1)*. Dostopno prek: <http://www.ccc.nps.navy.mil/si/2005/Jan/comrasJan05.asp> (23. maj 2009).
36. Strategic insights. 2002. *Financing Terrorism*. Dostopno prek: <http://www.ccc.nps.navy.mil/si/2005/Jan/comrasJan05.asp>. (23. maj 2009).
37. Svet Evropske unije. 2005. *Evropska varnostna strategija*. Dostopno prek: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIISL.pdf> (23. maj 2009).
38. U. S. Commission report on 9/11 attacks. 2001. Dostopno prek: www.9-11commisson.gov/report/911Report.pdf (15. maj 2009).
39. Wightick, John. 2002. *9/11 attacks*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/newswatch/ukfs/hi/newsid_4220000/newsid_4222300/4222353.stm (11. junij 2009).
40. *Vojni leksikon*. 1981. Beograd: Vojno izdavački zavod.
41. *Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (ZPPDFT-A)*. Ur. l. Rs 60/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200760&stevilka=3206> (3. marec 2010).
42. Združeni narodi. Varnostni svet. 2001. *Združeni narodi v boju proti organiziranemu kriminalu*. Dostopno prek: <http://www.un.org/sc/committees> (10. maj 2009).